

Leto XXI. Stev. 66
GLAVNI IN ODGOVORNI UREDNIK
IVAN SINKOVEC
UREJA UREDNIŠKI ODBOR
List izhaja vsak dan razen petka. // Cena 10 dinarjev

Ljudska PRAVICA

„LJUDSKA PRAVICA“
USTANOVLJENA 8. OKTOBRA
1944 Z MED NARODNOOSVOBODILNO BORBO JE IZHAJALA KOT 16-DNEVNIK IN TEDNIK, OD OSVOBODITVE DO 1. JUL. 1951 KOT DNEVNIK, NATO PA KOT TEDNIK // OD 1. JUNJA 1953 IZHAJA V REDAKCIJSKI POVEZANOSTI Z „BORBO“

S TISKOVNE KONFERENCE V DRŽAVNEM TAJNIŠTVU ZA ZUNANJE ZADEVE

ARETACIJE V TRSTU in prekrški narodnostnega statuta

povzročajo jugoslovanski javnosti skrbi glede normalizacije odnosov z Italijo

Beograd 18. marca. (Tanjug). Spričo aretacije več Slovencev v Trstu bo naša vlada odločno posredovala pri italijanski, ker gre za stvari, ki lahko silno razburijo jugoslovansko javnost. To je izjavil danes na redni tiskovni konferenci predstavnik Državnega tajništva za zunanje zadeve Branko Drašković. Na vprašanje, ali je jugoslovanska vlada že protestirala v Italiji proti kršitvi narodnostnega statuta, kakor je bilo napovedano na zadnji tiskovni konferenci, je Drašković odgovoril, da je Jugoslavija s podurkom »opozorila italijansko vlado na ukrepe italijanskih upravnih oblastí v Trstu, ki bi utegnili samo zostriti stike med narodnostnimi skupinami na tem ozemlju.«

Drašković je rekel, da je jugoslovanska javnost spričo takšnih ukrepov v skrbeh in da bi ti ukrepi utegnili ovirati normalizacijo odnosov med Italijo in Jugoslavijo. Drašković je izrazil upanje, da bo italijanska vlada razumela jugoslovansko ravnanje tako, kakor to zahtevajo odnosi, ki se zadnje čase razvijajo med obema deželama. Predstavnik Državnega tajništva je ovrgeł pisanje tuje tiska, da se pogajanja med Jugoslavijo in Italijo, ki se zdaj razvijajo v Rimu, zdelata na težave. Nasprotno, pogajanja se bližajo uspešnemu zaključku. Na vprašanje v zvezi z nedavnimi predlogi sovjetske vlade o ureditvi avstrijskega vprašanja je Drašković odgovoril, da »dobi človek iz tega, kar je doslej znan, vtis, da se v tem oziru odpirajo nove perspektive, kar je vsekakor treba pozdraviti.«

»Sklenitev državne pogodbe z Avstrijo in pripoznanje polne suverenosti tej deželi,« je izjavil Drašković, »bi bil pomemben korak naprej k utrditvi miru. Jugoslavija se je že zdavnaj in nedvomno zavzemala za to, da bi napravili tak korak.«

Gospodarsko sodelovanje z Avstrijo

V zvezi s potovanjem člana Zveznega izvršnega sveta Franca Leskoška v Avstrijo, je predsednik Drašković opozoril na to, da se je Franc Leskošek odzval vabilu avstrijskega trgovskega ministra g. Illigga. »Jasno je,« je rekel Drašković, »da se je Franc Leskošek z visokimi avstrijskimi državniki razgovarjal tudi o možnostih, da bi razširili sodelovanje med obema deželama. V želji, da bi razširili gospodarsko sodelovanje s sosedi, nameravata obe vladi proučiti vse morebitne možnosti, da bi to storili. Med takšnimi možnostmi

pride v prvi vrsti v poštev sodelovanje na industrijskem področju in skupni nastop na drugih trgih. Proučujejo pa tudi morebitno razširitev neposredne blagovne izmenjave med Jugoslavijo in Avstrijo. Na Dunaju se zdaj mude predstavniki tudi Zvezne trgovske in Zvezne industrijske zbornice, ki se pogajajo o vseh teh možnostih.

Predstavnik Državnega tajništva za zunanje zadeve so potem vprašali, ali se bodo kmalu nadaljevala pogajanja o jugoslovanskih terjatvah v Nemčiji. Drašković je odgovoril, da je nadaljevanje pogajanj odvisno izključno od bonnske vlade.

Za pogajanja o nemškem vprašanju

Na vprašanje o izjavi predsednika zahodnonemške Socialdemokratske stranke g. Ollenhauerja o tem, da je treba začeti pogajanja o združitvi Nemčije pred njeno oborožitvijo, in o izjavi angleškega zunanjskega ministra Edena, da bo Zahod po ratifikaciji pariških sporazumov pripravjen pogajati se z Vzhodom o vseh tekočih vprašanjih, je Drašković odgovoril: »Ti dve izjavi kažejo, da je treba upoštevati mednarodno javno mnenje, ki postaja dokaj zaskrbljeno, ker je čedalje manj perspektiv za ublažitev mednarodne napetosti. Stališče Jugoslavije glede obravnavanja prečih mednarodnih vprašanj ni osamljeno. Tudi v tem konkretnem primeru smo bili zmeraj za pogajanja v vsakem trenutku in ne da bi jih pogojno vezali na ratifikacijo ali neratifikacijo.«

Predstavnik Državnega tajništva je izrazil prepričanje jugoslovanske vlade, da bi bila morebitna prekinitve razgovorov o razorožitvi, ki jo napovedujejo vesti iz zahodnih držav, »precejšnja zaskrbljenost vzbujajoč dogodek.«

Gospodarski odnosi z Avstrijo

Obisk Franca Leskoška na Dunaju

Dunaj, 18. marca. Član Zveznega izvršnega sveta Franca Leskošek je bil večerj v spremstvu jugoslovanskega veleposlanika na Dunaju Vučinića pri kanclerju Raabu in podkanclerju Schärfu. Zatem je obiskal ministra za zunanje zadeve Figla in ministra za promet in podržavljenja podjetja Waldbrunnerja. Zunanji minister

je priredil Francu Leskošku na čast slavnostno kosilo.

Popoldne je jugoslovanski veleposlanik priredil sprejem na čast Franca Leskošku, katerega so se udeležili predstavniki avstrijskega političnega življenja in gospodarstveniki, ki so se zanimali za možnosti nadaljnje poglobitve gospodarskega sodelovanja z Jugoslavijo.

Zvečer je jugoslovanski veleposlanik priredil večerjo, ki so se udeležili razen Franca Leskoška zunanji minister Figl, minister za trgovino in obnovo Illigg, finančni minister Kamitz, koroški deželni glavar Wedenigg in štajerski deželni glavar Krainer. Uradni del obiska Franca Leskoška je bil s tem zaključen.

Pred odhodom v Jugoslavijo je izrazil zadovoljstvo s prisrčnim sprejemom, ki so mu ga priredili na Dunaju, kakor tudi z izmenjavo misli z vodilnimi politiki in gospodarstveniki v Avstriji.

V izjavi, ki jo je dal dunajskemu dopisniku Tanjuga, je Franc Leskošek izrazil upanje, da bodo stiki s predstavniki vlade in avstrijskega gospodarstva, ki jih je navezal ob svojem obisku na Dunaju, prispevali k vzpostavitvi še tesnejših vezi med avstrijskim in jugoslovanskim gospodarstvom. Pripomnil je, da so že dosedanje izkušnje pokazale koristnost tega sodelovanja za obe strani in da bo proučevanje nadaljnjih možnosti v tej smeri obrodilo pozitivne sadove.

Na poti v Jugoslavijo bo Leskošek skupaj z generalnim tajnikom Zvezne industrijske zbornice Ing. Zvonkom Moričem obiskal tudi nekatere tovarne na Štajerskem. Franca Leskoška in Zvonka Moriča sta pospremila do Gradca

Libanonski parlamentarci pri predsedniku Titu

Brioni, 18. marca. (Tanjug). — Predsednik republike Josip Broz Tito je davi ob 11 sprejel libanonske parlamentarce Awara, Adib Ferezlija, Emila Boustanija in Nikolasa Salema. Predsednik Tito se je z njimi delj časa prisrčno razgovarjal. Predstavil mu jih je libanonski poslanik v Beogradu Mohamed Ali Hamade.

Zahvala danskega kralja

Beograd, 18. marca. (Tanjug). Danski kralj Friderik II. se je zahvalil predsedniku Josipu Brozu Titu za čestitko, ki mu jo je poslal 11. marca t. l. ob danskem narodnem prazniku.

Zasedanje plenuma CK Zveze komunistov Slovenije

Na plenarni seji CK ZK Slovenije, ki je bila v četrtek ob 9. uri v Klubu poslancev v Ljubljani, so razpravljali o aktualnih nalogah Zveze komunistov in njenih članov. V daljši razpravi je bila podčrtana nujnost stalne skrbi organizacij Zveze komunistov za idejno enotnost komunistov, če naj odigrajo svojo vlogo v socialističnem družbenem razvoju. Taka idejna enotnost borcev za socializem je posebno nujno potrebna v času, ko razvijamo vse polneše oblike družbenega upravljanja. Potreba po večjem poznavanju dejstev iz našega notranjega razvoja, stalnega študija marksistične teorije

in aktivnih naporov za uveljavljanje socialističnih principov v praksi in vsakdanjem boju za zavest množice, je bila razpravljana posebno v zvezi s tekočo gospodarsko problematiko: z družbenim planom Jugoslavije, ob uvajanju novega sistema nagrajevanja, dalje ob raznih vprašanjih o organiziranju komun in podobno.

CK ZK Slovenije posebnih sklepov na plenarnem zasedanju ni sprejel, pozval pa je vse organizacije Zveze komunistov in člane Zveze komunistov k večji aktivnosti v političnem in ideološkem delu.

POLEMIKA O DOKUMENTIH IZ JALTE

London očita ZDA brezobzirnost in slabe namene

Washington, 18. marca. (AP). Ameriško zunanje ministrstvo je objavilo tajne dokumente in zapisnike o konferenci treh na Jalti, ki je bila leta 1945. V njih so podrobno opisani sporazumi med Churchillom in Rooseveltom ter Stalinom o sodelovanju Sovjetske zveze v vojni proti Japonski. Dokumente so objavili kljub temu, da je britanska vlada pred tem obvestila ameriško vlado, da smatra objavo podrobnosti o konferenci tako kmalu po vojni za neprimerno, ker je medtem v vrsti dežel prišlo do številnih sprememb, razen tega pa bi posamezni citati in uradni dokumenti utegnili sprožiti nezaželene razlage. Vrh vsega pa je mnogo udeležencev konference še živih, med njimi tudi Churchill.

Washington, 18. marca. (AP). V zvezi s tem je zanimiv izpad republikanskega senatorja McCarthyja, ki je obdolžil predsednika Eisenhowerja, da ni izpolnil predvolilne objube, da bodo ZDA razveljavile jaltške sporazume. Pripomnil je, da so objavljeni dokumenti cenzurirani in da ne podajajo popolne slike dogajanja na teh sestankih.

London, 18. marca. Predsednik britanske vlade Churchill je v Spodnjem domu izjavil, da je britanska vlada vendarle privolila v ameriško zahtevo, naj bi objavili dokumente o jaltški konferenci. Pripomnil pa je, da so objavili ameriško verzijo konference in da

britanska vlada ne prevzema odgovornosti za natančnost navedb v dokumentih.

Churchill je opozoril, da je britanska vlada obvestila ZDA o svojim stališču glede tako nagle objave podrobnosti o jaltških in jaltških razgovorih. Če bi kaj takega postalo praksa, bi utegnili škodovati svobodni izmenjavi mnenj na prihodnjih konferencah.

Churchill je izjavil, da bo britanska vlada, ko bo dobila celotno besedilo ameriške verzije, objavila, ali so potrebni kakršnikoli popravki. Kasneje bo premislila, ali ne bi kazalo objaviti britanske verzije jaltških dokumentov.

Razprtije se bodo nadaljevale

London, 18. marca. (Tanjug). O večerjnjem izjavi ministrskega predsednika Churchilla v Spodnjem domu o velikih napakah v ameriški verziji razgovorov v Jalti in njegovih kritičnih pripombah k ukrepu ameriškega zunanjskega ministra piše današnji angleški tisk zelo obširno. Vsi časniki obsojajo vlado ZDA, zlasti pa ameriškega zunanjskega ministra zaradi nepremišljenega in škodljivega sklepa o objavi tajnih dokumentov. Angleški listi so enotni v tej obsodbi. Ne glede na politične težnje posameznih angleških časnikov, vsi objavljajo argumente v obrambo Churchillove politike in »verodostojna opravičila«, pojasnila realističnih nazorov ministrskega predsednika o položaju, kakršen je bil v februarju 1945. Listi se tudi v celoti strinjajo s Churchillom, da ameriške verzije niso točne.

do nadaljevale, toda predvsem v ZDA. Potem opozarja na anglo-ameriška nasprotja v zadevi Hongkonga, Koreje in angleških kolonij in pripominja, da bo škodovala tudi objava Churchillovih pripomb, da Francije ne bi kazalo sprejeti v krog velikih držav. »Na splošno,« zaključuje »Times«, »skoduje objava dokumentov nekaterim starim dogovorom med zavezniki, ki bi morali biti zdaj enotnejši kakor kdajkoli.«

Približno v enakem duhu pišejo o objavi tajnih dokumentov tudi drugi angleški časniki.

Japoncem voda na njih mlín

Tokio, 18. marca. Japonski zunanji minister Sigemicu je izjavil, da Japonska ne priznava sporazumov treh velesil na jaltški konferenci, ker jih ne priznavajo niti ZDA. Objavljeni dokumenti, sodi Sigemicu, pa bi utegnili biti koristni, ker bi se Japonska lahko sklicevala nanje pri svojih pogajanjih s SZ o vrnitvi Južnega Sahalina in Kurilskih otokov Japonski.

»Times« pravi, da je sklep ameriške vlade zelo žalostna zadeva. »Zgodovinsko konferenco so spravili v javnost ob nepravem času, na slab način in iz slabih razlogov,« piše ta časnik in pripominja: »Razprtije se bo-

Ravnanje policije vznemirilo tržaško demokratično javnost

Trst, 18. marca. (Tanjug). — Tržaška policija je aretirala večjo skupino Slovencev v tržaškem predmestju Skednju. Do aretacije je prišlo sredi nočnih racij od ponedeljka na torek. Doslej še ni bilo objavljeno nobeno poročilo in tudi niso znani razlogi aretacije. Baje so aretirali 9 ljudi, čes da so leta 1945 sodelovali pri uboju nekega človeka, ki je bil znan kot fašist in je tedaj izdajal in bil celo oborožen. V zvezi s tem ubojem so bili nekateri aretirani že leta 1945 in so bili zaprti več mesecev.

razuma, ki prepoveduje preganjanje zaradi protifašistične dejavnosti. Hkrati poudarjajo, da je razgetnitev italijanskega zakona o prepovedi fašistične dejavnosti na Trst in njegovo okolico brez stvarnega pomena, če zapirajo antifašiste, hkrati pa ne kaznujejo tistih, ki so tudi še po vojni antifašiste ubijali.

Nočna racija italijanske policije je povzročila veliko vznemirjenje med tržaškimi prebivalstvom. Tržaški Slovenci poudarjajo, da ta racija v Skednju ni v skladu s pomirnitvenim duhom, v katerem je bil sklenjen londonski sporazum o ureditvi tržaškega vprašanja, prav tako pa tudi ni v skladu z izjavami največjih italijanskih državnikov. Se več, aretacijo smatrajo za kršitev spo-

Možnosti tesnejšega sodelovanja

Grčije in Jugoslavije na gospodarskem področju

Beograd, 18. marca. Po dvo-dnevni razgovorih članov jugoslovansko-grškega odbora za razvoj gospodarskega sodelovanja med obema deželama je predsednik atenske trgovske zbornice g. Konstantinu izjavil sodelavcu Tanjuga, da je prepričan, da se bodo gospodarski odnosi med obema deželama še nadalje razvili.

jal g. Konstantinu, temveč tudi na vseh področjih gospodarskega življenja naših dveh dežel. Dosedanje težave so bile prehodnega značaja, sestanek naših komitejev pa bo nedvomno pripomogel k boljšemu razumevanju v tem oziru. V prihodnje bo delo jugoslovansko-grškega komiteja vsekakor prišlo še bolj do izraza.

G. Konstantinu je tudi dejal, da so možnosti za prodajo jugoslovanskih industrijskih proizvodov na grškem trgu in da je pri tem možno doseči zadovoljive obojestranske uspehe. Rekel je, da je navdušen nad našo tovarno motorjev v Rakovici. V imenu članov grškega komiteja se je zahvalil za prisrčni sprejem v Beogradu.

Predsednik jugoslovanskega komiteja Dušan Stanković pa je dejal, da bodo v bodoče dejavnost komiteja usmerili predvsem na vzpostavitev trgovinskih zvez in iskanje možnosti za čim intenzivnejšo menjavo blaga med Grčijo in Jugoslavijo. Komite bo tudi vzdrževal stike z zbornicami in podobnimi ustanovami. Grški predstavniki so danes odpotovali nazaj v Atene.

Vremenska napoved

Vremenska napoved za 19. marec: hladno in deloma oblačno vreme z vremenimi razjasnitvami. Temperatura ponoči med -7 in -10, na Primorskem okoli 0, čez dan med 0 in 3, na Primorskem od 2 stopinj.

Snežne razmere v Sloveniji: Koča ob Zlatni 82 cm snega. — 8 stopinj C; Tamar 170 cm snega. — 10 stopinj C; Vrh 200 cm snega. — 12 stopinj C; Erika — Kranjska gora 85 cm snega. — 9 stopinj C; Zlatorog 85 cm snega. — 8 stopinj C; Pokljuka 90 cm snega. — 8 stopinj C; Kredarica 206 cm snega; Ljubljana 38 cm snega. Planica 60 cm snega; Maribor 35 cm snega; Murska Sobota 20 cm snega; Novo mesto 44 cm snega.

UŽALJENA FRANCIJA

V Parizu sodijo, da ameriški ukrep ne bo pospešil Zahodnoevropske zveze

Pariz, 18. marca. — Osuplost spričo objave jaltških dokumentov ni zbudila povsem določene reakcije v francoskem zunanjem ministrstvu, ki noče komentirati tega ameriškega ukrepa in ki namerava za to dozvedno ravnodušnostjo skriti svoje ogorčenje in nejevoljo. »Ker Francija ni sodelovala na konferenci v Jalti,« pravijo v pooblaščenih francoskih krogih, »je sklep o objavi besedila o razgovorih anglo-ameriško-sovjetska stvar, o kateri francoska vlada nima kaj reči.«

Vtem ko se je uradna Francija dostojanstveno umaknila v osamljenost užaljenega, se otrsela te afere in poskusila uganiti, kakšne bodo bližnje ali daljnje posledice prezgodnje eksplozije te atomske bombe, ki naj bi jo po Churchillovem mnenju odmontirali nekako konec našega stoletja, je javno mnenje reagiralo enodušno in glasno, ogorčeno in razjarjeno. Zalitev je tem hušja, ker prihaja od prijatelja, ogorčenje je tem večje, ker Franciji odrekajo vlogo velesile na tako ponižujoč način v trenutku, ko je bila uspravna v upanju, da si bo s svojo udeležbo v gibanju odpora in prek svojih severnoafriških divizij znova priborila mesto, ki ji je šlo prej. Francoska javnost je ogorčena, da so šli z nekaj zaničljivimi ugotovitvami prek njenega prispevka v krvi in s Churchillovo tolažbo, da je treba

»francoskemu dečku vendarle dati nekaj piškotov.«

Kakšne posledice bo imela ta afeta za stike med zahodnimi deželami, je za zdaj še težko reči. Sicer pa je uradna Francija poznala svojo vlogo in vedela, kakšno je njeno mesto. Malo več stvarnosti in odkritosti ne bo škodovalo »trojci«, ki je s svojimi skupnimi cilji in posebnimi koristimi posegala v vse mednarodne kombinacije. Te koristi so večkrat nasprotovale splošnim koristim. Tu splošno mnenje, da ameriški ukrep trenutno ne bo pripomogel k skupnim ciljem zahodne zveze, zlasti pa ne bo utrdil položaja tistih sil v Franciji, ki naj bi imele važno vlogo v anglosaskih narčnih o združitvi Evrope. Bogdan Pešić

SKUPŠČINSKO ZIVLJENJE

Pravice potnikov na železnicah

Odbor za gospodarstvo Zveznega sveta je sprejel osnutek Zakona o prevozu na železnicah

Odbor za gospodarstvo Zveznega sveta Zvezne ljudske skupščine je večeraj dopoldne v podrobnostih obravnaval in sprejel osnutek Zakona o prevozu na železnicah. Ta zakonski osnutek je sprejel odbor v načelu že prej s splošno pripombo, naj ga posebna komisija krajša in šele potem naj bi ga obravnavali v podrobnostih. Zmagalo pa je mnenje, da zahteva specifičnost s tem osnutkom urejenega gradiva obširnost in da bi torej lahko skrajšali samo obravnavanje.

TEŽAVNO STANJE POTNIŠKEGA PROMETA

Med večerajšnjim obravnavanjem besedila osnutka niso znatno skrajšali. Najzivačnejša je bila razprava o določbah, ki se nanašajo na prevoz potnikov. Generalni direktor Generalne direkcije železnice Vladoje Bogavac je opisal zelo težavno stanje naših železnic glede potniških vagonov. Iz tega vloga izhaja privlačna težava potniškega prometa. Na naših železnicah vozi samo 2590 potniških vagonov, ki prepelejo na leto kakih 150 milijonov potnikov. To pomeni, da pride na vsak sedež namesto enega pet potnikov. Za potniški promet morajo naše železnice uporabljati celo 800 tovornih vagonov. Po mnenju generalnega direktorja bi potrebovali vsaj še 1000 potniških vagonov, da bi za silo uredili naš železniški promet.

PRAVICE POTNIKOV NA ŽELEZNICAH

Vzlic takšnemu stanju pa so se poslanci postavili na stališče, da lahko tudi v sedanjem položaju storimo marsikaj. Predvsem bi bilo treba natančno določiti nekatere obveznosti železnice do strank. Zato so vključili v zakonski osnutek novo določbo, v kateri je rečeno, da lahko vlak odleži in postaje samo, če ni na njem nobenih okvar, če ustreza vsem tehničnim, higienskim in sanitarnim pogojem. Pod tem je razumeti potrebne pogoje za normalno potovanje, med drugim, da morajo biti vagoni pozimi karjenti, da so razsvetljeni, da so na oknih šipe itd.

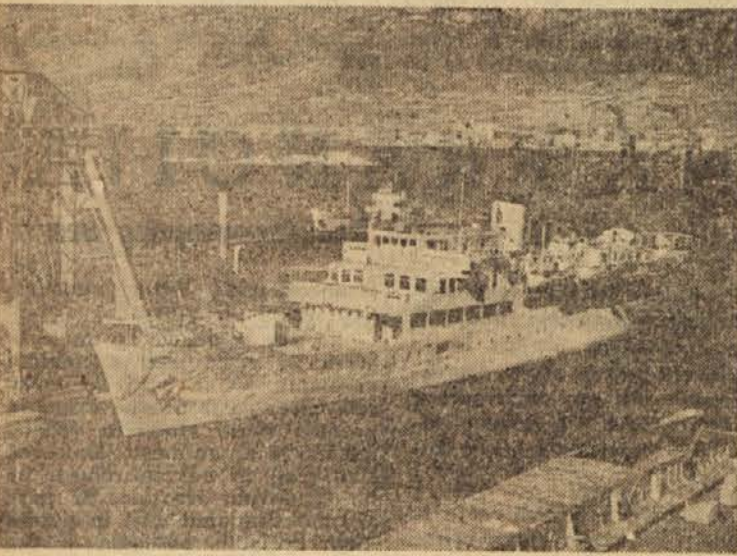
Sprejeli so tudi določbo, da morajo železnice vrniti razliko v ceni potnika, ki je moral prestopiti iz višjega v nižji razred, ker ni mogel dobiti mesta. Če potnik ne more dobiti mesta v razredu, ki je zanj kupil vozni listek, lahko opusti vožnjo.

Važne spremembe v sistemu kratkoročnega kreditiranja

Po najnovejših predpisih Zveznega izvršnega sveta bodo morali v bodoče ljudski odbori in druge politično-teritorialne enote in gospodarske organizacije depozirati pri banki del svojih prostih sredstev, kot kritje za kredite, ki bodo odobreni podjetjem in drugim koristnikom na osnovi njihovega jamstva. Razen tega bodo gospodarske organizacije dolžne depozirati pri banki garancijski znesek za kredite za dopolnilna obratna sredstva. Tisti, ki bo dal jamstvo, ne bo mogel razpolagati z deponiranim zneskom vse dokler ne bo pokrtil kredit, za katerega je bilo dano jamstvo. Če bi se zgodilo, da kredit ne bo vrnjen v roku, bo banka uporabila garancijski znesek za plačilo kredita.

Kakor poudarjajo strokovnjaki za kreditna vprašanja, bo ta ukrep predstavljal zavoro za dosežanje tendence iskanja kreditov v prevelikih vsotah in zelo hitrega dajanja garancij od strani ljudskih odborov. Sodelovanje tistih, ki bodo nudili jamstvo, bo predstavljalo določeno ekonomsko zavezanost za prekomerno povpraševanje po kreditih. Veliki krediti, za katere so dali jamstvo ljudski odbori, so omogočali posameznim podjetjem, da so za določen čas zadrževala blago od prodaje in da so kopičila nepotrebne zaloge surovin. Z ustvarjanjem umetnega pomanjkanja posameznega blaga ali surovin so tako podjetja in ljudski odbori lahko dvigali cene. Ker so bili že sprejeti družbeni plani, je zvezni izvršni svet za letošnji predpisal poseben režim in določil razmeroma nizke odstotke garancijskega zneska.

»PROLETERKA« — NAŠA NAJMODERNEJŠA IN NAJHITREJŠA POTNIŠKA LADJA

Te dni — najverjetneje v nedeljo 20. marca, bodo izročili prometu našo najmodernejšo in najhitrejšo potniško ladjo »Proletarka«. To motorno ladjo bodo splovili iz ladjedelnice »Split«. Nova ladja ima teraso, kavarno, luksuzni bar, salone in kabine s 140 posteljami. Na njej so izredno močni stroji, radijska postaja, radar in vse sodobne navigacijske naprave, ki jih je dobavila večidel naša industrija. Ladja je dolga kakih 81, široka pa 10,33 metrov. Doseže največjo hitrost 17 vozlov.

nadaljevati vožnje po voznem redu. V tem primeru lahko potnik opusti nadaljnje potovanje in zahteva od železnice denar za vozni listek in prtljago za prevoženo pot, da mu jo brezplačno odpeljejo nazaj na postajo, s katere se je odpeljal, ali pa nadaljuje vožnjo, tako da ga mora železnica prepeljati s tiste postaje s prvim ustreznim vlakom, ne pa z drugim prevoznim sredstvom, brez pravice, da bi zahtevala od njega večjo vožnjo. Malone brez sprememb je odbor sprejel tudi ostale člene zakonskega osnutka, s katerimi je podrobno urejeno razmerje med železnico in strankami, glede potnikov, prtljage in blaga vseh vrst.

Osnutek Zakona o davku na dediščino in volila sprejet

Po osnutku Zakona o davku na dediščino in volila, ki ga zdaj proučuje odbor za gospodarstvo Zveznega sveta, je v celoti ukinjen davek na kmetijska zemljišča, ki jih dobe ljudje kot dediščino ali volilo. To je zdaj mogoče storiti, ker je zemljiška posest omejena na največ 10 ha, oziroma na 3 ha za ljudi, ki niso kmetovalci.

Kar se tiče pododvajanja poslopij, se plača po zakonskem osnutku davek samo tedaj, če ima dedič ali imetnik volila od dediščine ali že od prej nad dve večji ali nad tri manjša stanovanja, bodi v hiši, vključeni v stanovanjsko skupnost. Ali pa v več hišah, ki niso v stanovanjski skupnosti. Davek pa se plača samo na tisto, kar presega navedeni zakoniti maksimum. Po osnutku zakona bi se davek plačeval, če pride do odtujitve hiše. Od dru-

gih nepremičnin, pa tudi od premičnin, se v prihodnje ne bi plačeval davek na dediščino ali volilo. Omeniti je tudi treba, da davčna stopnja v prihodnje ne bi bila odvisna tudi od davkoplačevalčevega premoženjskega stanja, marveč samo od vrednosti pododvajane ali v obliki volila dobljene imetje in od stopnje sorodstva med dediči in umrlim oziroma med tistim, ki je volilo dal in ki je volilo prejel.

Na večerajšnji popoldanski seji so osnutek Zakona o davku na dediščino in volila sprejeli brez sprememb.

Dne 3. aprila bo republiška sindikalna konferenca

Republiški svet Zveze sindikatov Jugoslavije za Slovenijo sklicuje republiško sindikalno konferenco, ki bo 3. aprila v Domu sindikatov v Ljubljani ob desetih jutraj. Konferenci bo predložen naslednji dnevni red: 1. Poročilo o delu sindikatov Slovenije in razprava; 2. volitve delegatov za III. kongres Zveze sindikatov Jugoslavije.

IZ PROBLEMATIKE NOVEGA PLAČNEGA SISTEMA

ODPRAVIMO NEENAKOSTI MED PODJETJI

Kako bomo vskladili tarifyne pravilnike — Težave s pravilniki v trgovini

V dvorani kina »Komune« v Ljubljani so se v četrtek zbrali na poziv Trgovinske zbornice za Slovenijo predstavniki industrije in trgovine iz Ljubljane in okoliškega okraja, da razpravljajo o perečih vprašanjih v zvezi s sestavljanjem tarifnih pravilnikov. V uvodnem referatu je član republiške komisije za plače Vlado Černe najprej prikazal pomen novega plačnega sistema, ki sloni na socialističnem načelu nagrajevanja po vloženem delu.

Glede na togost dosedanjega plačnega sistema je razumljivo, da novi sistem še ne more takoj opravičiti vseh napak in pomanjkljivosti. V dosedanjem plačnem sistemu je bila kvalifikacija posameznika edino merilo za razdeljevanje plačnega sklada. Načelo nagrajevanja po učinku je bilo v večini primerov samo na papirju. Plače je bilo mogoče povečati le iz dobička.

S potrditvijo tarifnih pravilnikov bodo ugasnile dosedanje obračunske plače. Da pa se ne bi mogle uveljavljati tendence po zviševanju plač z raznimi računskimi operacijami, kakor n. pr. z nizkimi normami, so v tem sistemu nujni posegi za uravnoteženje plačnih skladov. Okrajni ljudski odbori lahko neposredno posežejo v nagrajevanje, če se pokaže, da prihajajo merila v posameznih podjetjih v občutno nesorazmerje z merili v sorodnih podjetjih. Zato imajo okrajni pravico zvišati ali znižati raven obračunskih plač do 5%.

NEENAKOSTI MED PODJETJI

Z zvišanjem ali znižanjem ravni obračunskih plač naj se doseže približno enaka izhodiščna točka, oziroma naj se prepreči, da bi podjetja z večjo storilnostjo, nižjimi normami, nižjimi proizvodnimi stroški in boljšo organizacijo oziroma podjetja, ki morajo imeti več kvalificirane delovne sile, prišla v slabši položaj kakor podjetja z nižjo storilnostjo, večjimi stroški in nižjim kvalifikacijskim sestavom delovnih mest. Neenakosti lahko povzročijo tudi nesorazmerna razvrstitve delov-

nih mest v kvalifikacijske skupine. Zato so se v mnogih panogah lotili sestave enotne nomenklature in kvalifikacije delovnih mest. Zadnje leto je namreč nekaterim podjetjem — v težnji za zvišanjem plač zgolj z administrativnimi ukrepi — uspelo, da so pri ljudskih odborih dosegli zvišanje kvalifikacij. Tako imajo danes v mnogih manjših in slab organiziranih podjetjih višji povpreček plač, kakor v podjetjih z visoko tehnično stopnjo. Tudi v teh primerih je treba doseči enako izhodiščno točko.

Težave pri določanju novih tarifnih postavk pa povzročajo tudi okolnosti, da sedanje tarifyne plače v nekaterih podjetjih presega obračunske plače, n. pr. v kovinski, grafični in živilski industriji ter v obrti. Ta podjetja so lani dvigala tarifyne postavke z namenom, da že z visokimi tarifynimi postavkami zajamejo čim več dobička, namenjenega za povečanje plač. Zato bodo morala podjetja, kjer morebitni povišek do 5% ne bo zadostal za izravnavo, znižati svoje tarifyne postavke. To znižanje skušajo ponekod izvesti linearno, kar onemogoča popravke razmerij med posameznimi kvalifikacijami. Tam pa, kjer so sedanje tarifyne postavke pod obračunskimi plačami, laže popravljajo ta razmerja. Tako lahko nastanejo precejšnje razlike zlasti pri plačah najvišjih kategorij. V takih primerih je nujno potrebna intervencija okrajnih organov za plače, da se plače vsaj približno vskladijo ob upoštevanju obsega in organiziranosti podjetja ter število zaposlenih.

VPRAŠANJE NORM IN PREMIJ

Tudi pri uvajanju norm se pojavljajo razne napake. Prekočačenje norm z novimi predpisi ni omejeno, zlasti ne tam, kjer so norme realno postavljene in preizkušene. Napake pa se pojavljajo v primerih, kjer norme šele uvajajo, še bolj pa tam, kjer skušajo norme uveljaviti za vsako ceno, samo da bi dosegli večje zaslužke. Na širšem področju Ljubljane imamo po večini tehnične norme v tekstilni lesni in papirni industriji, kjer jih povprečno presega od 3 do 10%, medtem ko je preseganje v ostalih strokah večje. Na novo pa se uvajajo norme v kemični in živilski industriji, v gradbeništvu ter obrti. Tu pa je nevarnost, da bodo podjetja, ki glede normiranja nimajo večjih izkušenj, v mnogo boljšem položaju, ker bodo delavci norme lahko presevali z večjim

odstočkom. Zato bo treba nove norme po možnosti postaviti na tehnično osnovno. Težave povzročajo tudi uvajanje premijskega sistema.

TEŽAVE S TARIFNIMI PRAVILNIKI V TRGOVINI

V daljši diskusiji, ki je sledila referatu, so razpravljali predvsem o tarifnih pravilnikih v trgovini. Vprašanje priznanja kvalifikacije uslužbencev v trgovini se že dolgo vleče. Se prednevi je kazalo, da bo v vprašanje rešeno s kategorizacijo delovnih mest, enako kakor v industriji, se pravi, da se bodo plače tudi v trgovini določile po delovnih mestih. V sporazumu z republiško komisijo za plače je bilo že dogovorjeno, kako naj se kategorizirajo delovna mesta v trgovini in tako odpravijo velike neenakosti pri plačah. Po najnovejših komentarjih pa velja kategorizacija delovnih mest le za industrijo in bo treba kvalifikacije uslužbencev v trgovini obravnavati kakor doslej. Zato bo treba vprašanje neenakosti plač trgovskih uslužbencev rešiti drugače.

DNEVNA KRONIKA

Odbor za proslavo 1. maja v Beogradu

Sestavljen je odbor za proslavo 1. maja v Beogradu. V odboru so: Krsto Popivoda, Ivan Božičević, Djurica Jojčić, Dragi Stamenković, Puniša Perović, Rudenko Bročić, Velibor Gligorić, Milijan Neoričić, Vasa Smajević, Ljubić Mihilić, Zdravko Vuković, Momir Bošković, Milić Bugaričić, Djuro Stanković in Jovo Pečenčić.

Za ureditev trga s surovimi kožami in volno

V Zvezni trgovinski zbornici FLRJ so se danes sestali predstavniki republiških zbornic, ki so razpravljali o ukrepih za ureditev trga s surovimi kožami in volno. Generalni tajnik Zveze trgovinskih zbornic Rista Bajalški je obvestil predstavnike republiških zbornic, da so Zveznemu izvršnemu svetu predlagali, naj izda uredbu, ki bi urejala promet z usnjem in volno. Z nakupom in prodajo surovega usnja in volne se bodo lahko ukvarjala trgovinska podjetja, ki bodo za to dobila posebna pooblastila, industrijski proizvajalci surovega usnja in volne, nabavno-prodajne kmetijske zadrage, kmetijska posestva in registrirana izvoznokupna podjetja.

Obnovitev tovornega železniškega prometa z Romunijo

Dne 25. marca bodo ponovno upostavili tovorni železniški promet med Jugoslavijo in Romunijo na progi Vršac—Stamora Moravica. Promet so sklenili obnoviti na podlagi konvencije o ureditvi železniške obmejne službe ki sta jo obe državi podpisali avgusta 1954. Promet na tej progi so ustavili januarja 1950.

ŠE O POSOJILIH ZA KMETOVALCE

Tovariš urednik,

25. januarja letos so vsi štirje republiški dnevniki objavili kratke vesti, da so po informacijah Narodne banke FLRJ že na razpolago krediti za pomladanske setve. Po teh vestih bi kmetijske organizacije (državna posestva in KZ) in zasebni kmetovalci lahko dvignili kredite za nakup opreme, semen in umetnega gnojila. Dne 29. januarja je to kratko, a za kmetovalce zelo važno vest, ponatisnil tudi Posavski tednik v Krškem. Že v nedeljo, 30. januarja, so na raznih zborih volivcev v krškem okraju posamezni kmetje spraševali, kako bi take kredite lahko dobili. Na isto vprašanje, ki so ga tovariši iz OLO, Okrajne zadrzne zveze in drugi postavili podr. NB v Krškem, pa smo zvedeli le to, da imajo državna in zadrzna posestva na razpolago potrebne obratne kredite za svoje redno poslovanje. Tudi centrala NB za Slovenijo je, čeprav šele po enem mesecu, odgovorila uredništvu Posavskega tednika na informacijo o kreditih za pomladanske setve, da je sicer bilo govora o tem, da se kreditno nesposobnim kmetijskim obratom odobrijo krediti predvsem za nemoten potek pomladanske setve. Centrala NB za LRS pa je še pojasnila, da pridejo v poštev pri teh kreditih le socialistični kmetijski obrati, ne pa tudi privatni kmetje.

Obvestilo v dnevnem tisku z dne 25. januarja o kreditih za pomladanske setve, v kolikor zadeva privatne kmetovalce, potemtakem nima prave podlage, dasiravno izhaja iz Tanjgovove vesti oz. informacij NB. Ne vem, ali gre za napačno obvestilo, malomaren prenos besedila morebitnega drugačnega pojasnila NB ali za preuranjeno sporočilo sploh. Eno pa držim s takimi vestmi imamo dvojno škodo. Kmetje, ki so se zanimali na zborih volivcev za možnost kreditiranja, pa tudi gospodarstveniki, ki so v krškem okraju spraševali podružnice NB, kako je s temi krediti, pravijo, da naši časniki v tem primeru ne pišejo resnice. Negativni odgovori podružnice NB, jim to potrjujejo. Prav po nepotrebnem pa pada tudi ugled podružnice NB, ker ljudem v takem konkretnem primeru ne morejo ostereti z zadovoljivimi odgovori. Tako prihaja do krivičnih očitkov o »bokratih«, do jeze nad poslovanjem bank in drugih podobnih neprilik, ki jih rodi objava take točne vesti.

Še vedno velja lanska zvezna uredba (Ur. list 27/54), po kateri lahko dobijo potrebne kredite tudi zasebni kmetje. Reči pa je treba, da navzlic dobremu namenu zakonodajalca ta uredba zaradi sorazmerno težkih pogojev, pod katerimi lahko dobi privatni kmet posojilo, ni naletela na tisto razumevanje, kakršno bi po velikem zanimanju

po kreditih pričakovali. Posegi po posojilih kmetov v krškem okraju v letu 1954 nam to potrjujejo: podružnica NB v Sevnici ni izdala nobenega takega posojila, podružnica NB v Krškem 2 posojila, podružnica NB v Brežicah pa nekaj nad 40 posojil, vsa predvsem za nakup plemenke živine.

Višina kredita se po lanskim uredbi odmeri na podlagi davčne osnove, ki pa ne more biti vedno merilo za dejansko potrebo po posojilu. Prekratek rok za vrnitev posojila za nakup gradb. materiala (1 leto) ali za obnovno sadovnjakovo in vinogradov (5 let), sorazmerno visoka obrestna mera, poleg tega pa še obvezen polog lastnih denarnih sredstev v višini 10—20% od kredita pred dvigom posojila, vse to pri kmetih ni naletelo na pravo razumevanje. Razen za plem. živino so dobivali kmetje brezgotovinske kredite.

Medtem ko na pr. lani 3 podružnice NB v krškem okraju niso izdale menda niti 50 takih posojil, pa je skromna (skromna po fin. sredstvih seveda) Občinska hranilnica v Krškem posojila 78 kmetom nad milijon 300.000 din za popravila kmet. posopij, nakup živine, njiv in pod. Zaradi medsebojnih del in uslug, zamenjav in kupij potrebujemo kmetje posojila najprej v gotovini in so se zaradi tega, čeprav za manjše zneske in višje obresti, raje obračali na Občinsko hranilnico.

V zapisku iz Brežic »Kako bo s posojili ste 17. marca v Ljudski pravici opozorili na pomen kreditiranja za pospeševanje kmetijstva preko Zadrznih hranilnic in posojilnic. Mislim, da ne bi smelo ostati zgolj pri zapisku, temveč da bi najnuj vprašanje kreditov za obnovno vinogradov, sadovnjakov, gospodarskih posopij, za nakup plemen. živine in pod. morali takoj rešiti. Zadrzna hranilnica in posojilnica v Brežicah je v dobrih dveh tednih sprejela nad 50 takih prošenj, ne ne pa, pod kakšnimi pogoji bo dobila potreben kredit pri NB in kako ga bo lahko dajala kmetom. Če bodo za kredite pri ZH postavljeni isti pogoji, kot jih predvideva lanska zvezna uredba, prav gotovo uredba spet ne bo v celoti dosegla zaželenega cilja.

Na vsak način bodo članice ZH — kmetijske zadrage — morale čimprej zbrati čimveč lastnih sredstev in jih vlagati v napredek kmetijstva. Da tudi kmetje želijo sodelovati z lastnimi sredstvi, nam dokazuje lanski primer gradnje gnojničnih jam in silosov v krškem okraju. Z dotacijo 3 milijonov din sta OLO in OZZ omogočila izgradnjo 80 gnojničnih jam in 18 silosov, še 40 jam pa bo iz tega denarja gotovih ta in prih. mesec. Vrednost 3 milijonov din za registrirani cement pa se je izgotovljenimi deli dvignila na 12 milijonov din, ker so 3 do 4 krat več kot znaša vrednost cementa prispevali zainteresirani kmetje sami. Tako pomoč so kmetje toplo pozdravili. Letos je OZZ zbrala že 320 prijav za gnojnične jame in 25 prijav za silose.

Dokler Zadrzna hranilnica lastnih sredstev še nima, ji bo pomoč NB vsaj začasno še potrebna. Kreditiranje z lažjimi pogoji in primerno obrestno mero na bo v kmetijstvu kmalu pokazalo koristne sadove. ZH bo znala poiskati tudi primerno jamstvo za izdano posojilo (2 dobra poroka, oknjižbo na nepremičnine in pod.), vsako morebitno špekulacijo s posojilom pa bo znala učinkovito preprečiti s potrebnimi sankcijami (odnove kredita, kazenske obresti in pod.). S tem bodo omejeni tudi primeri izgravanja potrošniških kreditov, s pomočjo katerih si dajal ponekd kmetje pomagajo do gotovine (nakup in prodaja radio aparata za gotovino — nakup živine — določanje obrestkov pot. posojila po članu družine in pod.).

Tik pred namitajo smo in rešitev teh perečih vprašanj je zares nujna. Kmetijstvu bomo pomagali, če kmetje odločno za gospodarske načrte v tekočem letu.

TOŃE GOSNIK

Prodaja deviz na posebnem sestanku

Za kovinsko predelovalno industrijo je bil v prostorih deviznega obračunskega mesta dne 17. t. m. sestanek, na katerem je Narodna banka, glavna centrala, prodajala devize za uvoz blaga iz grane 117 v reprodukcijske svrhe. Udeležba je bila mnogostevilna, ker so bili na sestanku zbrani predstavniki podjetij iz vseh republik in državi, ki so vključena v omenjeni krog.

Ob predstanku so predstavniki gospodarskih podjetij zainteresirani na nakupu deviz v navedenem krogu, analizirali nujnost deviznih sredstev za izpolnitev plačilnih obveznosti posameznih podjetij ter so se hkrati sporazumeli za razdelitev kvote v razmerju, ki je najbolj ustrezało vsesplošno gospodarskim potrebam.

Ob prodaji deviz so se predstavniki z izjavo o doseženem sporazumu vzdrali vsake licitacije, zaradi česar je Narodna banka prodala devize po obračunskih tečajih. Predmet prometa so bile italijanske lire in avstrijski obračunski dolarji. Italijanske lire so bile zaključene po 93 din za 100 italijanskih lir, avstrijski obračunski dolarji pa po 588 din za en obračunski dolar.

Prihodnji posebni sestanki bodo: dne 19. marca v Zagrebu za krog: Industrija kablov gr. 119; 19. marca v Beogradu za krog: Industrija bombonov in žokolade gr. 127, medtem ko je sestanek v Sarajevu določen na dan 19. marca za krog: Ostala kemična industrija gr. 120 odpovedan.

Posebni sestanki v naslednjem tednu bodo:

21. marca v Beogradu za krog: predelava sadja in zelenjave gr. 127; 21. marca v Zagrebu za krog: Telekomunikacije, radio industrija in industrija žarnic gr. 119; 23. marca v Zagrebu za krog: Ostala elektroindustrija gr. 119; 23. marca v Sarajevu za krog: Vojna industrija; 24. marca v Zagrebu za krog: Brodogradnja (trgovska in vojna mornarica); 26. marca v Zagrebu za krog: Pomorsko ribarstvo in sladkovodno ribarstvo.

AMERIŠKI TAJNI DOKUMENTI

O KONFERENCAH NA MALTI IN V JALTI

Washington, 18. marca. Zunanje ministrstvo ZDA je v sredo zvečer objavilo dokumente o sestankih na Malti in v Jalti 1. 1945. Na Malti sta se posvetovala predsednik ZDA Roosevelt in predsednik Churchill od 30. januarja do 2. februarja 1945. Konferenca v Jalti so se udeležili Roosevelt, Stalin in Churchill s svojimi zunanji ministri Stettiniosom, Molotovom in Edenom. Konferenca je trajala od 4. do 11. februarja 1945.

Knjiga obsega 834 strani in je prva uradna objava dokumentov s sestankov na Malti in v Jalti. Dulles je pred petimi dnevi ponudil to gradivo predsednikom kongresnih odborov. Demokratiški prvaki pa so izjavili, da niso pripravljeni, če ne bo dostopno javnosti. Dullesovo ministrstvo je tedaj sklenilo samo objaviti dokumente, hkrati pa je napovedalo, da bo »v bližnji prihodnosti« objavilo tudi dokumente s konferenca v Potsdamu, Kairu, Teheranu in Quebecu.

Pogoji za sovjetski poseg v vojno proti Japonski

Takratni veleposlanik ZDA v Moskvi Averell Harriman je v strogo zaupni spomenici 10. oktobra 1944 obvestil ameriško zunanje ministrstvo, da je »dosegel popoln sporazum s Stalinom ne le o tem, da bo SZ sodelovala v vojni na Pacifiku, marveč tudi, da posegla v vojno z vso vmemom«. Dokumenti trdijo, da je Stalin na konferenci v Jalti nastopil z več političnimi zahtevami. »Maršal Stalin je jasno izjavil, da bo, če teh zahtev ne bi izpolnili, Molotovu sovjetskemu ljudstvu težko povedati, zakaj je SZ posegla v vojno z Japonsko.« Molotov je 10. februarja izročil Harrimanu osnutek sovjetskih pogojev. SZ je zahtevala ohranitev statusa quo v Zunanji Mongoliji, dalje povrnitev južnega dela Sahalina

in sosednjih otokov, ki jih je Rusija izgubila v rusko-japonski vojni, Dairena in Port Arthura

Averell Harriman, ki je bil leta 1945 ameriški veleposlanik v Moskvi

ter pravico do uporabe železnic v Mandžuriji, ne da bi se vmešavala v kitajsko suverenost, in končno še Kurilske otoke.

RAZKOSANJE NEMČIJE IN REPARACIJE

Harriman je predložil tri spreminjive predloge v skladu z Rooseveltovimi gledišči. Zdej je bilo tudi objavljeno, da so načelniki generalnih štabov 23. januarja 1945 izjavili predsedniku Rooseveltu, preden je odpotoval na Malto, da je »dan, ko bo SZ posegla v vojno proti Japonski, za ZDA zelo važen.« Kombinirani ameriški štab je obvestil Roosevelta, da bi si morala SZ v vojni z Japonsko prizadevati, da bi porazila japonske čete v Mandžuriji, da bi udarila na Japonsko z letalstvom skupaj z ameriški silami in da bi kar najbolj ovirala japonski pomorski promet z azijsko celino.

Na sestankih na Jalti so obširno obravnavali tudi vprašanje, kako bi Nemčijo po vojni razdelili. Govorili so tudi o francoskih pravicah do okupacijske cone in o njenega glasu v kontroli Nemčije po vojni. Na Stalinovo zanimanje za sporazum o razkositvi Nemčije je Roosevelt izjavil, da »meni, da bi bila razdelitev Nemčije na pet ali sedem držav dobra ideja«. Roosevelt se je baje često strinjajal s Stalinom o tem vprašanju, Churchill pa se je bal psiholoških posledic razkositve Nemčije. Rekel pa je, da se Velika Britanija v načelu strinja s to idejo, podrobno pa naj bi uredili pozneje.

Razprava o višini nemških reparacij je bila zelo živahna. Molotov je vztrajal na zahtevi, naj bi znašale 20 milijard dolarjev. Eden pa je temu nasprotoval. Polovica reparacij naj bi po mnenju Molotova pripadla SZ. Roosevelt

in Churchill pa sta se baje strinjala, da bi bilo tudi 10 milijard dolarjev za Nemčijo preveč. Tu je omenjena v dokumentih anekdota, Churchill je dejal: Če hočete imeti konja, ki bi vlekel voz, da morate vsaj krmiti. Stalin se je strinjal s tem in je pristavil: »Da vas ne udari s kopitom.«

O vlogi malih držav

4. februarja 1945 zvečer so v dvorcu Vivandija obravnavali vlogo majhnih dežel v organizaciji mira. Stalin je baje izjavil, da bi morale imeti veslele, »ki so prevzele največje breme vojne in osvobodile majhne dežele izpod nemškega gospostva, izključno pravico ščititi mir na svetu«. Izjavil je, da bi bilo smešno misliti, da bi imela Albanija enako veljavo kakor tri veslele, ki so v vojni zmagale. Roosevelt pa je Stalinu odgovoril, da je pripravljen ugotoviti, da so veslele prevzele največjo odgovornost in da morajo tudi diktirati mir. Churchill je nato pripomnil, da »nj vprašanje, da bi majhne dežele diktirale svoje pogoje veselilam.« in omenil pregovor: »Orlo mora dovoliti majhnim pticam, da pojejo, ne da bi pomislil, zakaj pojejo.«

Poljsko ozemlje

Na konferenci so govorili tudi o Poljski, o sovjetskih zahtevah do dela Poljske, do Curzonove črte, in da bi Poljska dobila nekatere pokrajine, ki jih je imela prej Nemčija. Državniki so ugotovili, da »mora Poljska

dobiti znatno področje na severu in zahodu. Nasprotovali pa so predlogu, naj bi segale poljske meje do reke Nise.

Kitajska in Daljni vzhod

O kitajski državljanski vojni in načrtih, da bi se Cankajškove in Maoctungove sile združile, so tudi obširno govorili. V tem oziru je ameriški veleposlanik na Kitajskem Patric Harley predložil predsedniku Rooseveltu svoj načrt. Zanimivo

GOVORILI SO TUDI O TRSTU IN BALKANU

V dokumentih je tudi trditve, da sta se Roosevelt in Churchill 2. februarja 1945 na Malti sporazumela o tem, da bi bilo nemogoče dati bodi Jugoslaviji bodi Italiji popolno kontrolo nad Trstom, Churchill je izjavil, da bi moral biti Trst važno izhodišče na morje za Srednjo Evropo in da je treba njegovo vprašanje suverenosti popolnoma zagotoviti. Predsednik Roosevelt se je s tem strinjal in rekel, da ne bi želel, da bi bodi Jugoslavi, bodi Italijani dobili popolno kontrolo nad mestom.

Britanski minister za zunanje zadeve Eden je v Jalti zahteval britansko okupacijo celotne Julijske krajine »zaradi okrepitve britanske avtoritete v tej pokrajini«.

»Čelo če bi pozneje bilo sklenjeno, da pripadajo ti kraji Jugoslaviji«, je dejal Eden, »bi bilo neobhodno potrebno, da britansko poveljstvo izkoristi komunikacije iz Trsta proti severu. V tem primeru bi moralo podvzeti ustrezne ukrepe«.

Ameriški dokumenti o pripravah za konferenco v Jalti kažejo, da so ZDA in njihov predsednik Roosevelt nasprotovali znanemu fifti-fifti dogovoru o Jugoslaviji. Stalin je prvotno stal na stališču, da bi bilo prav 60% zanj in 40% za Britance, končno pa je pristal na 50%. Roosevelt je bil proti dogovoru in je nanj pristal šele na vztrajno zahtevo Londona in Moskve za dobo treh mesecev, dokler se »razmere ne ustale«.

Vzmirjanje zaradi Stalinove namere, da vzame več kakor dogovorjenih 80% v Romuniji in Bolgariji, je Eden predlagal balkansko federacijo, ki bi vključevala tudi Grčijo in Turčijo z namenom, da bi vzpostavili ravnotežje

je, da se velik trije v svojih sklepah o kitajskih področjih niso posvetovali s Kitajsko. Eden izmed njih je rekel, da bi, če bi se jim karkoli zareklo, ves svet zvedel za to v 24 urah. Zanimivo je tudi, da je Roosevelt menil, da bi bilo potrebno postaviti Korejo in Indokino pod mednarodno varstvo. Roosevelt je v Jalti baje tudi predlagal, da bi Velika Britanija vrnila Kitajski Hongkong in da bi moralo biti pristanišče internacionalizirano.

SEJA TRŽAŠKEGA OBČINSKEGA SVETA

Objavljeni dokumenti se nanašajo še na razne druge mednarodne probleme. V uvodu objavljene knjige je poudarjeno, da konferenca v Jalti ni bila dovolj organizirana in da je razprava prehajala s predmeta na predmet brez slehernega reda. Mesec dni po konferenci 12. aprila 1945 je predsednik Roosevelt umrl, 15. maja pa je Nemčija kapitulirala. Dne 9 avgusta je SZ objavila vojno Japonski, tri dni prej je padla prva atomska bomba na Hirošimo, istega dne pa druga na Nagasaki. Pet dni pozneje je Japonska kapitulirala in s tem je bila druga svetovna vojna končana.

Zahteva po avtonomiji

Dr. Jože Dekleva je ostro zavrnil izjave dr. Furlanija in opozoril na neizpolnjevanje določb londonskega sporazuma

Trst, 18. marca. Nocoj je tržaški občinski svet z večino glasov odobril resolucijo občinskega upravnega odbora, ki se zavzema za ustanovitev deželne avtonomije za Julijsko Krajino in Furlanijo, v katero naj bi bilo vključeno tudi tržaško ozemlje. Za resolucijo je glasoval tudi svetovalec dr. Jože Dekleva, potem ko je velika večina svetovalcev zavrnila popravek občinskega odbornika dr. Furlanija, ki ga je zahteval na večeršnji seji.

Na današnji seji občinskega sveta je dr. Dekleva ostro nastopil proti izjavi omenjenega odbornika, ki je zagovarjal stališče, da londonski sporazum na tržaškem ozemlju nima nobene veljave in da ga je treba smatrati le kot papir, ki ga je treba vreči na smetišče. Poleg tega je dr. Furlani poudaril, da je predsednik Italijanske vlade Scelba ob ob-

plula v Avstralijo italijanska potniška ladja »Paolo Toscanelli«, na katero se je vkrcalo tudi 350 Tržačanov, v glavnem specializiranih delavcev. To je letos že drugi transport iz Trsta, medtem ko bo 30. aprila odpula iz Trsta še tretja ladja, ki bo vkrcala nadaljnjih 750 Tržačanov. Skupno se je letos izselilo v Avstralijo 550 Tržačanov, do konca aprila jih bo že 1300. Lani se je v prekomorske države izselilo 2500 domačinov.

V Trstu poudarjajo, da predstavlja izseljevanje v Avstralijo nevarnost za tržaško industrijo, ker so izseljenci v glavnem specializirani delavci, ki so bili zaposleni v največjih tovarnah in ladjedelnicah. Tovarne sprejemajo v uk le izredno majhno število vajencev. Zato se v bližnji prihodnosti utegne zgoditi, da ostanejo tovarne in ladjedelnice brez kvalificirane delovne sile.

Po drugi strani pa je odseljevanje razumljivo iz gospodarskih in socialnih razlogov, saj preživlja Trst vedno hujšo gospodarsko krizo. Negotovost glede zaposlitve, vedno večje število brezposelnih, padec življenjskega standarda in drugi podobni činitelji odločilno vplivajo na ljudi, ki se dan za dnem prikla-

šajo za izselitev v Avstralijo. Tako tudi ta pojav priča o katastrofalnem gospodarskem položaju Trsta.

V tej zvezi so razni sindikalni voditelji v zadnjem času poudarjali, da z izseljevanjem gospodarske krize ni mogoče rešiti in da mora vlada zagotoviti Trstu podporo, ki jo je obljubila že pred petimi meseci.

Naša kandidatura v Ekonomsko-socialnem svetu OZN

New York, 18. marca. (Tanjug). Jugoslavija kandidira za mesto drugega podpredsednika Ekonomsko-socialnega sveta OZN. Tako bi jugoslovanski predstavnik v OZN, veleposlanik dr. Jože Brilej, postal tudi predsednik socialnega komiteja tega sveta. Kaže, da je precej možnosti, da bo večina članov Ekonomsko-socialnega sveta podprla kandidaturo jugoslov. predstavnika. Diplomatični menijo, da bo dr. Brilej izvoljen brez konkurence. Poudarjajo, da je bila Jugoslavija zelo delaven član sveta.

Ekonomsko-socialni svet se bo sestel konec marca v New Yorku. S tem se bo začel prvi del letošnjega zasedanja, julija pa se bo nadaljevalo v Ženevi.

Z ŽENEVSKEGA ZASEDANJA EEC

Načrt »JUGELEXPOR«

je žel odobravanje vseh prizadetih dežel

Ženeva, 18. marca. Na zasedanju ekonomske komisije OZN (EEC) razpravljajo tudi o izvozu električne energije iz Jugoslavije in o možnostih gospodarskega sodelovanja med evropskimi državami.

Malone vsi delegati so zelo ugodno ocenili študijo in perspektive načrta »Jugelexport«, o izvozu električne energije iz Jugoslavije v Avstrijo, Zahodno Nemčijo in Italijo, kjer se pojavlja pomanjkanje električne energije. Predsednik komisije je rekel, da je načrt »srešen primer mednarodnega sodelovanja na področju električne energije. Vsi delegati, razen sovjetskega, so izrazili svoje zadovoljstvo z uspeho zamislijo. Belgijski delegat je pouda-

ril, da je ta načrt zelo dober primer reševanja problema, električne energije na svetu.

Avstrijski delegat je dejal, da je njegova vlada zelo zadovoljna s tem načrtom, pri katerem so sodelovali tudi avstrijski strokovnjaki. Že sporazum o režimu na reki Dravi med Jugoslavijo in Avstrijo. Je dejal avstrijski delegat, je sijalen primer mednarodnega sodelovanja.

S posebno pozornostjo so delegati poslušali izvajanja vodje jugoslovanske delegacije Sergeja Kraigherja, ki je dejal: »Znano je, da so študijo o možnostih izvora električne energije iz Jugoslavije sestavili izvedenci vlad Avstrije, Zahodne Nemčije, Italije in Jugoslavije. Svojo nalogo so uspešno zaključili, njihovo poročilo pa je komite sprejel.«

»Želim poudariti, je nadaljeval, »da je študija Jugelexport pokazala, da ima Jugoslavija velike vire za električno energijo in da je možen in ekonomsko upravičen dolgoročen izvo. znatnih količin električne energije. Jugoslovanske potrebe po električni energiji bodo krite ne glede na načrt.«

Realizacija ideje o integraciji električnega sistema prizadetih evropskih držav ustreza hkrati učinkoviti krepitvi gospodarskega sodelovanja in je v interesu evropskega gospodarstva sploh. Načrt »Jugelexport« bo mogoče izpolniti tudi s sedanjimi gospodarskimi odnosov med omenjenimi deželami kakor tudi zaradi ureditve nekaterih temeljnih političnih vprašanj.

ZADNJE ŠPORTNE VESTI

Poraz beograjskih odbojkarjev
Odbojkarški reprezentanci Beograda sta sinoči v Seččinu odigrali tekmi z reprezentancama Varšave. Moški so izgubili 1:3 (16:24, 4:15, 3:15, 7:15), ženske pa 0:3 (3:15, 7:15, 2:15).

Študentsko prvenstvo v nogometu
V Tetovu so večeraj odigrali drugo kolo. Rezultati so bile: Beograd—Zagreb 2:1, Skopje—Novi Sad 4:1.

Nov svetovni rekord

Na panameriških igrah je Louis Jones v teku na 400 m dosegel nov svetovni rekord s časom 45,4. Na panameriških igrah so košarkarji Argentine premagali ZDA z rezultatom 84:53.

skupno članov tržaškega občinskega odbora v Rimu izjavil, da je bivši poveljnik Zavezniške vojaške uprave general Winterton navaden kriminalcelec, Jugoslavi pa da so upravljali cono B kot zločinci.

Dr. Dekleva je v svojem odgovoru najprej izjavil, da nasprotuje popravku, ki ga je predlagal odbornik Furlani, ter dejal, da je

londonska spomenica nekaj več kot kos papirja, ki ga je treba vreči na smetišče. Dr. Dekleva je nadalje poudaril resnost Furlanijevih izjav, ki jih ta pripisuje italijanskemu ministrskemu predsedniku Scelbi, za katere pa ne ve, ali so resnične, medtem ko so znane njegove izjave z dne 4. novembra 1954, ko je obiskal Trst. Toda odbornik Furlani ima prav, je dejal dr. Dekleva, ko trdi, da je londonski sporazum kljub podpisu predstavnikov italijanske vlade le kos papirja, kajti nobena njegovih norm, ki določa pravice za Slovence, še ni bila uresničena. Tako še ni nobena sledu o enakopravnosti zaposlitve v javnih in državnih uradih, javnih obvestil in listin ne spremljajo slovenski prevodi, gornji tržaški okolici stalno spreminjajo etnično lice, izdan še ni bil zakon, ki bi obsojal hujskanje k narodnosti in plemenski mržnji. V zadnjem času so aretirali antifašiste zaradi domnevnih v borbi izvršenih dejanj, povezanih z rešitvijo tržaškega vprašanja, kakor n. pr. v Skednju, čeprav se je italijanska vlada obvezala, da proti takim osebam ne bo sodno postopala.

Kljub tem dejanskim kršitvam londonskega sporazuma, ta dokument le ni kos papirja, ki ga je treba vreči na smetišče. Če pa je bil vržen, je zaključil dr. Dekleva, tedaj ga bodo morali prav odgovorni vladni krogi pobrati s smetišča, kajti še vedno velja stari red »pacta sunt servanda« in če ne zaradi drugega, že zato, da se reši čast dane besede.

O menjavi blaga

Jugoslovanski delegat Sergej Kraigher se je zavzel za razširitev trgovinskih odnosov

Ženeva, 18. marca. — Za današnje sejo evropske ekonomske komisije je značilna razprava o vprašanju, ki je že več let na repertoarju tega organa OZN. Gre za vprašanje trgovine med Vzhodom in Zahodom. Statistiki sodijo, da je bilo doslej o tem vprašanju v ženevski Palači narodov izrečenih že nad pol milijona besed.

Delegati so z veliko pozornostjo poslušali govor vodje jugoslovanske delegacije Sergeja Kraigherja, ki je na začetku poudaril, da je razširitev trgovinskih odnosov med deželami Vzhoda in Zahoda znak zmanjšanja polarizacije Evrope in sveta na dva zaključena bloka. Jugoslovanski delegat se je zavzel za nadaljnja posvetovanja med trgovinskimi izvedenci evropskih dežel. Govorec o vzpostavitvi trgovinskih odnosov med Jugoslavijo in vzhodnoevropskimi deželami je tovariš Kraigher poudaril, da to ne pomeni zmanjšanja trgovinske izmenjave z ostalimi državami. »Nasprotno, je rekel tov. Kraigher, mi pričakujemo, da se bo povečala naša menjava z drugimi deželami, vstevši tudi tiste, s katerimi smo šele lani začeli vzpostavljati sistematično menjava kakor na pr. z deželami Latinske Amerike, Azije in Afrike.«

Zdej se je treba nadalje truditi za razvoj evropske in svetovne trgovine in ta trud bo obrodil sadove samo v primeru, če bomo o teh vprašanjih razpravljali v zdušju, v katerem ne bo šlo za vprašanje trgovine med dvema blokoma, temveč za problem trgovine med evropskimi deželami. Cilj odbora za razvoj trgovine mora biti v proučevanju težav medevropske menjave, v analizi njihovega porenja in v sestavi predlogov za odstranitev teh težav.

Tovariš Kraigher je dalje poudaril: »Želim bi vas opozoriti na probleme, ki zlasti zanimajo moje deželo. Gre za neenakomeren gospodarski razvoj na svetu, zlasti še v nerazvitih evropskih deželah, kar preprečuje širšo trgovinsko izmenjavo. Zato je odstranitev te neenakomernosti prvi pogoj za razširitev medevropske trgovinske menjave.«

V krogih OZN so pozitivno ocenili govor vodje jugoslovanske delegacije, kjer je podal bistvo problema medevropske trgovinske menjave. B. Bucalo

Pariške pogodbe pod streho tudi v bonnskem Zveznem svetu

(OD STALNEGA DOPISNIKA »BORBE«)

Bonn, 18. marca. Bonnski Zvezni svet je danes potrdil pariške pogodbe in posarski sporazum. Pogodba o odpravi zasedbenega statuta v Nemčiji je bila sprejeta z 29 proti 9 glasovom. Predstavniki pokrajinskih vlad pa o ostalih pogodbah niso glasovali, ker to po ustavi ni potrebno.

Predlog socialnih demokratov, naj posarskega sporazuma ne ratificirajo, preden ne bodo odpravljeni nesporazumi med Parizom in Bonnom, je bil zavrnjen z 21 proti 17 glasovom. S tem je bil sprejet tudi posarski sporazum.

Sovjetska nota Franciji

Moskva, 18. marca (AFP). Sovjetska vlada je danes v posebni noti opozorila Francijo, da bi ratifikacija pariških sporazumov utegnila priversti do resnega po-slabšanja političnega položaja v Evropi. V sovjetski noti je rečeno, da bi v tem primeru nehala veljati francosko-sovjetska pogodba o zavezništvu in vzajemni pomoči.

zua. Proti njemu so glasovali le socialni demokrati.

Zvezni svet je sprejel še dva sklepa. V prvem je rečeno, da sarski sporazum ne posega v pripadnost Posarja Nemčiji, v drugem pa zahtevajo združitve Nemčije in ustanovitve komisije, ki bi skrbela za pripravo četverne konference. Oba sklepa docela ustrežata sklepom, ki jih je Zvezni zbor sprejel konec februarja, ko je ratificiral pariške pogodbe, in sta le deklarativnega značaja.

Danes je Zvezni zbor zavrnil predlog socialnih demokratov, naj bi odgovorili dokončno ratifikacijo posarskega sporazuma, dokler se ne bodo začela francosko-nemška pogajanja o tola-mačenju tega sporazuma.

S tem sta oba doma dokončno sprejela pariške pogodbe in posarski sporazum.

Upanje socialnih demokratov, da bi uvedli postopek pred ustavnim sodiščem proti posarskemu sporazumu, je neznatno, saj ne morejo zbrati še 12 podpisov izmed tistih poslancev vladne koalicije, ki so glasovali proti posarskemu sporazumu. Bonnski vladni krogi pričakujejo, da bo predsednik Heuss v kratkem podpisal ratifikacijske listine.

R. Vujović

Varnostni svet OZN razpravlja o incidentu pri Gazi

New York, 18. marca (R). Pričakujejo, da se bo Varnostni svet, ki je sinoči prekinil zasedanje, ne da bi sprejel kakršenkoli sklep, spet sestel prihodnji terek. Tedaj bo končal proučevanje izraelsko-egiptovskega incidenta pri Gazi. Svet je odgovoril zasedanju, ker je Egipt zahteval, naj bi proti Izraelu uporabili sankcije.

Mešana komisija za premirje je ugotovila, da je Izrael odgovoren za incident, med katerim je bilo 28. februarja ubitih 46 ljudi.

O NEKATERIH PROBLEMIH NAŠE ZUNANJE TRGOVINE (III)

Milijonska škoda in prizadet poslovni ugled

Dobrega trgovca spoznamo po tem, kako odpremi blago za izvoz, ker ve, da bo lepo pripravljene predmete, pa tudi če so nekoliči slabši, lažje prodal, kakor če bi bili boljše, toda slabše opremljeni. Po naravnih zakonitostih je naše izvozno blago, les, meso, jaja, perutnina, sadje in žganje, često neprimerno boljše od mnogih pridelkov in izdelkov tujih izvoznikov. Z opremo naših podjetij pa se ne moremo pohvaliti. Zato nam pogosto tuja podjetja na trgu močno konkurirajo. Priznati moramo, da je to posledica velikga števila izvoznih podjetij, kajti mnoga izmed njih nimajo objektivnih pogojev za izvoz, niti ne poznajo najosnovnejšega načina pakiranja, sortiranja blaga itd. Kar se tiče objektivnih okoliščin, se zrealijo v tem, da še nimamo potrebnega števila modernih skladišč, hladilnic, klavnin in primerljivih vagonov in da so mnoga podjetja daleč od glavnih prometnih žvez. Če se pripomnimo, da si posamezna podjetja v manjših, pa tudi večjih mestih nič kaj ne prizadevajo in da ne znajo pakirati blaga, tedaj lahko domnevamo, kako ga pošiljajo v tujino.

SEZGANA PERUTNINA

Rekli smo že, da se 33 podjetij ukvarja z izvozom perutnine, jalc in perja. Med njimi pa je več takih, ki nimajo objektivnih in subjektivnih pogojev za izvoz. Ta podjetja nimajo ne klavnin, ne hladilnic, da bi zaklana perutnina v njih zamrznila, pa tudi odpošiljati je ne morejo dovolj hitro. Večkrat se je že pripetilo, da so nekatera podjetja zaklala kupljeno perutnino kar pri kmetih v vaseh.

V lanskim sezoni naša raklana perutnina na tujem trgu ni šla kaj prida v denar. Zato nismo mogli vse prodati. Tedaj se je pa pokazalo, da bi lahko sklenili dokaj dobre kompenzacijske kupčije. Ko so mnoga naša podjetja zvedela za možnost kompenzacije, so se obrnili na kupec s podobnimi ponudbami. Med njimi je bilo celo nekaj takih, ki se še s tem postopom niso ukvarjala. Brž ko so kupci zavohali veliko ponudbo, pa do kompenzacije ni prišlo.

Sprčo še omenjenega lanskega položaja so nekatera podjetja ponudila perutnino celo v komisijko prodajo, čeprav to ni običaj za te vrste blaga. Do tega pa je prišlo zato, ker nobeno podjetje ni upoštevalo razmer na trgu, ne morebitnih sprememb, marveč so si vsa prizadevala, da bi odkupila čimveč perutnine, samo da bi se uveljavila kot izvoznika podjetja in prišla do deviz. To se jim je maščevalo, maščevalo pa se je tudi skupnosti.

Da takšna podjetja premalo pazijo na perutnino, namenjeno izvozu, dokazuje primer podjetja »Bilje«, ki je dobavilo perutnino neki trvdki v Zahodni Nemčiji. Ker pa je bila slabo pripravljena, se je med prevozom pokvarila in morali so jo sezgati. Nekaj podobnega se je zgodilo tudi s perutnino podjetja »Slavonka« in »Zagreb-koop«. Tudi izvoz perutnino so morali v Italiji zavreči.

MNOGO NEKRENTABILNIH POTOVANJ V TUJINO

Večkrat smo že govorili in pisali, da predstavniki zunanjetrgovinskih podjetij pogosto potujejo v tujino. Če znanako pregledamo število teh potovanj, vidimo, da ni tako veliko. Toda potovanja so često nekorištna in nerentabilna, in sicer največkrat potovanja predstavnikov manjših podjetij in podjetij iz manjših mest, ki se ukvarjajo z izvozom samo določene vrste blaga. Predstavnik podjetja za izvoz živine ali perutnine, n. pr. potuje v razne države, da bi našel ugodno priložnost za prodajo samo tega blaga. Vsi njegovi stroški grede torej na račun samo ene vrste blaga. Če upoštevamo, da pošiljajo takšne ljudi malone vsa podobna podjetja, je jasno, da ima skupnost pri tem občutno škodo.

Če pa bi za ta posekleni pogodbo s kakim velikim podjetjem (agencijo ali komisijarjem), šigar ljudje že tako potujejo v tujino tudi

Tovariš Stane Kavčič — pokrovitelj kluba »Kosmač-Klemene«

Ob 10. obletnici osvoboditve pripravila Klub borcev NOV »Kosmač-Klemene« v Ljubljani večer proslav. V okviru te večerje bodo postavili pred leteljskim domom v Libertovi ulici spomenik padlim goljencem tega doma. Razen tega bodo priredili razstavo dokumentov o revolucionarnem delovanju goljencev. Znano je, da se je od 120 goljencev 105 udeležilo partizanskega gibanja, od katerih jih je ostalo živih le 73. Hkrati bodo izdali knjigo spominov, ki jo pripravila Tone Selžakar. Pokroviteljstvo nad temi proslavami bo prevzel tovariš Stane Kavčič, nekdanji sekretar Pokrajnškega komiteja SKOJ za Slovenijo.

STO PET LET STAR MLINAR

V vasi Trnavi v bujanovaškem okraju živi Atanas Jovič, ki se je rodil leta 1850. Po poklicu je mlinar in počuti se še zmeraj dobro. Mlinški kamen, težak nad 100 kg, sam sname, sklepejo in znova položijo nazaj. Kmetom, ki pripeljejo žito v mlin, pomaga vreče natovarjati in iztovarjati. Vidi in sliši še zmeraj delo, le zobje so mu izpadli. Ne spominja se, da bi bil sploh kdaj bolan. Se pred dobrih letom je vsak dan ob palci prehodil od doma do mlina najmanj dober kilometer. Mož je zelo duhovit in rad pripoveduje o starih časih.

Mnogo jih je, ki so se izpovedali stenam, ker z zunanjim svetom niso mogli imeti nobenega stika: »Oh, to je strašno. Danes sem proslil, če bi smel pisati domov ali je odklonjeno, kako to boli.«

Mnogo je samo imen z opombo »sosejen na smrt«. Svojo zavest so izpovedali s simboli — srp in kladivo z napisom: »V tem znamenju boš zmagal.« ali pa peterokrako zvezdo. Odkriti so tudi sledovi krvi v celicah, kjer so jih mučili, da bi izdali svoje tovariše. V celici št. 3 je ostalo zapisano: »TOVARIŠI MAŠČUJTE NAS!«

V živi misli na smrt so nekateri narisali na steno lastne nagrobnike. Proti koncu vojne pa se vse češče pojavljajo napis, polni upanja, n. pr.: »Še par mesecev, pa bo konec našega trpljenja.«

Talci so se zavedali, da je njih usoda — usoda vsega slovenskega naroda: »Tudi jaz prenašam usodo Slovencev Minka... Tudi jaz isto.«

Pri odkrivanju smo našli tudi krogle v steni na koncu hodnika, kjer so izmučene talce po številnih zaslješevanjih streljali kar skozi vrata.

Med ljudmi, ki so v teh celicah čakali na smrt, so bili tudi angleški in ameriški letalci, ter ruski partizani.

Koliko gorja in trpljenja nam je prizadejal fašizem in nacizem, vemo vsi, odkriti napis v begunjskih zaporih pa nam bodo ostali dovolj zgovoren dokument iz dni naše velike borbe za svobodo.

PODOBE IZ KOSTOLCA

Okoli sto kilometrov od Beograda, blizu desnega brega Donave so se že v minulim stoletju naselili rudarji. Svojemu malemu zasledu so naredili ime Kostolac. Leto za letom, desetletje za desetletjem so odhajali pod zemljo koat lignit, pa se spet utrujeni in

Kaj naj bi rekel o Velikem Kostolcu? Saj ga vidite! Dan za dnem hodim v jamo in iz nje, in še preden sem se dodobra zavedel, je že stala termoelektrarna, so že zrasle tele hiše, neverjetna čuda za moje oči.

Jožetov pogled je spet zdrsnil po meni, kakor da bi bilo pripovedovalcu nerodno, in ko je svoji delavni roki del pod mizo, mi je bilo iznenada hudo. Ze sem mu hotel reči, naj se ne stramuje svojih rok, da bi jih bil moral jaz skriti, ko se je oglasil Privšek:

»Od leta 1926 že delam v Srbiji. Skoraj v vseh rudnikih sem že bil. Kadar so me potrebovali, so me poklicali in sem šel. Premog je pač premog, koplješ ga tu ali tam, na drugem koncu države. Ne da bi se hvatili, vendar moram pribiti, da sem s svojim organizacijskim delom — bil sem nekajkrat vodja obrata — napravil mnogo koristnega. Nekdaj so bile obupne razmere. Ne samo nenehno izmозgavanje človeka in beda, tudi nesreče so bile na dnevnem redu.

Leta 1952 sem moral v štiriindvajsetih urah zamenjati delovno mesto: iz Bora sem prišel v Kostolac, ker je bila pač nuja. Ni šlo tako, kakor bi moralo. Sicer tudi zdaj še ne gre, toda ljudje se učijo in bo kmalu bolje.

Naposled se je oglasil še molčeli Jovo, uslužbenec v termoelektrarni:

»Morda vam je že znano, da se pri nas večkrat pripetijo okvare,

strukcije, ki ne ustrezajo terenu, nasploh pa jih premalo izkoriščamo. Spričo vsega tega se vam ni treba čuditi, če ste opazili tuje strokovnjake. Mnogo denarja nas veljajo, toda brez njih za sedaj še ne moremo biti.

Težave pa so tudi z novimi delavci. Zanje nimamo dovolj stanovanj in prevoznih sredstev, tako da morajo mnogi zdat, pozimi sedemnajst pa tudi več kilometrov daleč hoditi do doma. Vzlic hudim naporom pa le vztrajajo: rudnik in termoelektrarna sta jih navezala nase, odvisni so od svojega zaposlitvega dela in zaslužka, nič več od slabih letin.

Se marsikaj zanimivega sem zvedel od svojih novih znancev, preden smo si rekli »Srečno!«. Nič odvečnega ni bilo v njihovih besedah, s preprostimi izrazi so mi približali delo in življenje kostolškega rudarja. In, naj poudarim, tudi takrat, ko so mi pripovedovali »svetlostih, ki jih tarejo, niso nikoli pozabili pripomniti: »Trdo smo delali za kapitaliste, torej je naša domnost, da delamo zdaj še več in bolje, saj imamo v socialističnem družbenem redu.«

Znočilo se je, ko sem se poslovil. Vrh rudnika je zapiskala lokomotiva. Iskre iz njenega dimnika so osvetljevale s premogom natoovorjene vagončke. Dan za dnem, noč za nočjo goltajo in meljejo mlini termoelektrarne izkopano rudo, da bi bilo čim več električne svetlobe v naši prestonici, da bi imeli kostolški rudarji čim več belega kruha.

In Ti, dragi Jože? Prihodnje leto boš izročil rudniško svetloko

oznojeni vrača domov v svoja borna, vlažna prebivališča. Generacija za generacijo so se vrstile v temnem podzemlju, ne meneč se za nečloveške napore, kajti treba je bilo delati, nenehno delati zase, za družino in za izkoriščevalca. Boj za kosček kruha je bil neizprosni, kapitalistove težnje po kopicenju bogastva nezadržane. In, glejte, vzlic tegobam in krivicam je kostolški rudar, kakor drugi njegovi sotrpini po svetu, vzljubil jamo in njeno bogato notrino. Na smrt se je povezal s tisočletja staro črno gnoto, medtem ko je svojoja pohlepna gospodarja do kraja zapolnil.

Minila je prva, za njo pa še druga velika človeška morija in Kostolac je dobil novo lice. Ob ogromnih nadzemskih in podzemskih skladih premoga je zrasla termoelektrarna. Med novimi prithičnimi in večnadstropnimi stanovanjskimi poslopji skoraj dograjen obdovanje vzbujajojo kulturni dom, ob železniški postaji nižja gimnazija, široke tlakovane ceste — prvi vtis, ki sem ga dobil, ko sem prišel v Veliki Kostolac, resnično nezbrsno podobno velike ustvarjalne sile socialističnega gospodarjenja.

Od jutra do poznega večera sem segal v žuljave, pa tudi nežuljave roke kostolških ljudi, poslušal njihove pripovedi o dobrem in slabem, o sončnih in senčnih straneh njihovega življenja in dela. Priljubljen sem ustroskemu številu ton izkopane, v električno energijo se spreminjajoče rude, pa se spet znova vrnil med posamezne stvarjalce tega novega, šest tisoč človeških bitij obsegajočega rudarskega naselja.

Iskreni Jovan iz Malega Kostolca, razumni Privšek iz Hrastnika, preprosti in skromni Jože iz Trbovelj — kdo bi Vas pozabil, če je bil le enkrat med Vamil Dež je rosil in košava je pritisnila tisto februarško popoldne, ko smo sedli za belo pogrjneno mizo v rudniški menzi, in še preden smo se dobro seznanili, sem občutil, da bom imel opravka z ljudmi, ki ti mimogrede vzbudijo spoštovanje.

»No, Jože, ti si že dolgo v Kostolcu; povej tovarišu novinarju, kako je bilo potem, ko si odšel iz Trbovelj.« je spodbudil rudarski tehnik Privšek.

Mali, drobni Jože je okorno pogladil namizni prt, mi pogledal v oči in začel: »Takrat so bile še krone. Tu, v srbskih rudnikih so jih dajali trikrat več kakor v Sloveniji. Pa sem šel z drugimi tudi jaz sem dol in tu ostal. Stiri deset let sem že rudar; prihodnje leto bom prošil za upokojujetev. Ko sem prišel iz Trbovelj, je bil tukaj samo en Kostolac, Mali Kostolac, staro rudarsko naselje, domovj staroselcev, kakor jim pravimo. Prave knapovske družine: oče rudar, sin rudar, sinov sin rudar. Da, ničče ni zamenjal poklica: že v zibelki mi je bilo usojeno, da bo vse življenje kopal premog. Zdat je drugače, le malo takih družin je še. V rudnik so prišle nove moči s podelžja.

Spomenik narodnim herojem Črne gore

Na hribu Gorici pri Titogradu postavljajo velik spomenik narodnim herojem Črne gore. Načrte zanj je napravil arhitekt Vojislav Djokić, postavil ga pa bo republikni odbor ZB. Notranji del mavzoleja bo obložen z rdečimi kamnatimi ploščami. Črna gora ima 151 padlih narodnih herojev, katerih zemeljske ostanke bodo prenesli v mavzolej na Gorici.

ki prizadenejo veliko škodo gospodarstvu Srbije, zlasti Beograda, ki ga preskrbujejo z električnim tokom. Strokovnjaki pravijo, da do teh okvar, zlasti pri generatorjih, ne bi smelo priti, mi pa trdimo, da so generatorji slabe kakovosti, čeprav so jih izdelali v tujini. Naša termoelektrarna porabi ves premog, ki ga nakopljemo v rudniku. Seve, premoga bi lahko izkopal še več, tudi za druge potrebnike, če bi bili dobri bagri na dnevnem kopu. Le-ti se večkrat pokvarijo zaradi kon-

tovarišu, ki Te bo zamenjal v nedrjih črne zemlje. Mlad bo in ne bo dajal rok pod mizo, ko se bo pogovarjal s človekom nežuljavih dlani. Rasel bo med novimi, poštenimi ljudmi, ne med izkoriščevalci, kakor si moral Ti. Naj ga vodi po njegovi življenjski poti Tvoja preprostost in ljubezen do vsakogar, ki si ga kdajkoli srečal! Pa še nekaj: s svetilko mu izroči tudi svojo delavnost — Tvoje neprecenljivo vlogo vsakemu izmed nas.

FRANCE VRECAR

V okviru proslav desetletnice osvoboditve bo v begunjskih zaporih odprt muzej NOB. Med priprave za ta pomembni dogodek sodi tudi odkrivanje podpisov talcev. Za to delo se je Zveza borcev Radovljica povezala z Zavodom za spomeniško varstvo v Ljubljani.

Znano je, da je okupator imel v nekdanji ženski kaznilnici v Begunjah zloglasne zapore. V času okupacije ni bilo poštenega Slovenca, ki se ne bi zdržnil ob besedi Begunje. To je kraj, kjer so trpeli in umirali naši ljudje, kraj, kjer obiskovalci vsako leto polagajo vence na številne grobove junakov, ki so dali življenja za našo svobodo. Ni še poteklo deset let, odkar so padle zadnje žrtve pod streli nacistov v Dragi, ozki gorski soteski pri Begunjah.

Letos meseca maja bo minilo deset let, odkar so zvonovi označili, da enote NOV osvobajajo v begunjskih zaporih trpeče brate in sestre. Kaj in koliko so trpeli, naj nam povedo njihovi napis, ki so v večinioma vrezani v steno s kakšnim ostrim predmetom, do katerega so slučajno prišli. V mnogih primerih pa so vrezali napravili samo z nohtom. Napis s svinčnikom so zelo redki, kajti, če so pri jetniku našli svinčnik, je to pomenilo — smrt. Pisanje po steni je bilo strogo prepovedano. Vendar je restavratorska ekipa odkrila v zaporu mnogo napisov. Odkritih je deset celic, »bunkerji« imenovanih, ki so v prizidku nekdanje ženske kaznilnice (zdaj je v poslopju umobolnice). Na desni strani prizidka je dolg hodnik, ki na koncu drži pod

Tovariši, maščujte nas!

V nekdanjih nacističnih begunjskih zaporih so odkrili in restavrirali napise talcev

zemljo v betonski stražarski bunker, na levi pa so razvrščene celice. Vsaka celica ima prostornine 9,5 m² in je zaprta z močnimi lesenimi vrati. Obiskovalec, ki je še pred kratkim vstopil v celico, ni videl razen lesenega poda in zgoraj belo, spodaj pa sivo barvanih sten, ničesar. Pogled mu je usel le skozi zamreženo okence na Sv. Peter, hrib, ki se dviga 252 m nad Begunjami. Okupator je dal vsako leto celice prebeliti, prebelili pa so jih tudi po osvoboditvi. Take stene so čakale ekipo, da jih razišče in odkrije napise. Kmalu so se pod skalpeli ekipe pokazali podpisi in izjave ljudi, ki so trpeli, hrepneli po svobodi in umirali. Po mnogih zaslješevanjih, kjer so jih gestapovci zverinsko mučili, izstradani in obupani, so izpovedali svoje trpljenje in hrepenenje — golim stenam.

Koliko gorja in trpljenja! Sedemnajstletno dekle Francka Naglič je leta 1944 napisala na steno:

»Sama sem v bunkerju, ne vem kaj bo z mano, veliko trpim, kje je moj ljubi dom in moja ljuba zlata mamica. Stara sem 17 let...«

Da je bilo trpljenje neznošno, pričča tekst Alojza Klandra iz leta 1941, nad katerim je gravirana

mrtvaška glava s prekrizanimi kostmi: »To bo naš rešitelj, le kmalu nas obišči...«

Tudi pomanjkljivi tekst: »Go-dec... bičan, zverinsko mučen, ustreljen...« nam govori o groznem trpljenju.

Taki, čeprav sami do smrti izmučeni, so našli v sebi moč, da so bodrili sotrpine: »Premagaj se in potrpi« (celica 3, stena c), ali pa: »Če ti srce v bolesti mre, če stre se ti v veliki boli, če slednja nada se podre, obupati nikoli« (celica 3, stena a). Tudi tekst na podbojih vrat celice 8 bodri: »Dragi tovariš, glej, tudi tebe je doletela ta žalostna usoda, toda potrpi...«

Mnoge pa je vodila samozavest in misel o skorajšnjih zmagi nad fašizmom, kakor je razvidno iz teksta: »Vstajenje Slovansko, vrag fašistov bo pobit in žrtve ne zastonj.« Kakšna sredstva so izbirali mučitelji, ni natančno napisano, zato so tem bolj pretresljivi teksti, ko n. pr.: »Kdor pride v tale bunker, ni prav nič usmiljena do njega.«

Zanimivi so teksti Franca Kregarja, ki jih je v obliki pism graviral na steno: »Najhujše je pri svoji družnici in ženeji. Jaz se spominjam nanje vsaki trenutek. Danes je že 4 tedne, kar prezebam in stradam v bunkerju, pa še ni konca.«

Koliko hrepenenja je v njegove

Vhod v bunker

PROBLEMI NAŠEGA TURIZMA

Podaljšanje sezone - najvažnejša naloga

Izven glavne sezone je treba nuditi gostom večje popuste

Le še dobra dva meseca nas ločita od glavne turistične sezone. Kaj nam bo prinesla? Zimska sezona, kolikor lahko o njej govorimo, je bila zelo slaba. Lani so imeli klimatsko-planinski kraji Slovenije v prvem četrtletju precej gostov, deloma zaradi tega, ker so bili dokaj ugodni pogoji za zimski šport. Tako je bilo lani v republiškem merilu število nočitev v prvem četrtletju celo za 11 % večje kakor leto prej. Oba momenta, ki sta lani vplivala na večji obisk v prvih mesecih leta, sta letos odpadla. Do začetka marca sploh ni bilo pogojev za zimski šport. Kaj pa nam obeta glavna turistična sezona? Kako bo s cenami?

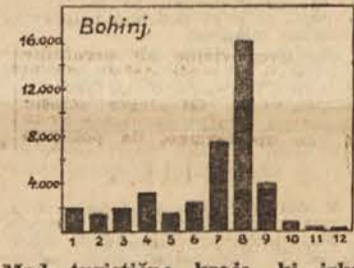
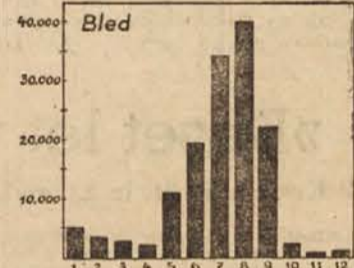
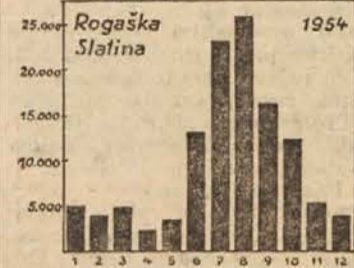
bolj usmerili na taborjenje.

Penzionske cene v našem turističnem gostinstvu so v največji meri odvisne od trajanja turistične sezone. Gostinsko podjetje, ki obratuje le dva meseca ali tri mesece v letu, gostom pri najbolj volji ne more nuditi primernih cen, saj mora v teh kratkih mesecih zaslužiti rezižo za vso ostalo mrtvo sezono. To veča zlasti za turistično gostinstvo v naših klimatsko-planinskih krajih, kako n. pr. v gornji dolini Save in Soče in v Bohinjskem kotlu, kjer traja turistična sezona le dva meseca. Obstoj mnogih turističnih gostinskih podjetij v teh krajih je v resnici odvisen od tega, ali jim bo uspelo podaljšati sezono vsaj na tri ali štiri mesece. Podaljšanje sezone si prav tako žele naša zdravilišča, čeprav imajo precej daljšo sezono, kakor ostali turistični kraji; v tej smeri se trudijo celo naša obmorska letovišča, ki so glede na klimatske pogoje mnogo na boljšem.

Treba se bo odločiti za to, da z večjimi popusti privabimo več gostov zlasti v predsezoni, pa tudi v sezoni. Zakaj ne bi naši delovni ljudje uživali lepoto naših planinskih turističnih krajev že v maju. Zakaj ne bi ti gostinski obrati dali v maju recimo 25 % popusta, v juniju pa 15 %. Dovolj je, da gostinsko podjetje v mesecih izven glavne sezone krije vse stroške in rezižo, pa bo že račun ugodnejši, saj bo treba v glavni sezoni manj zaslužiti za primanjkljaj v mrtvi sezoni. Kakor vidimo, je podaljšanje sezone izredno važen problem turističnega gostinstva. Tu ne kaže mnogo razmišljati, kajti začetek sezone se bliža z naglimi koraki. Odločiti se je treba čimprej in začeti s primerno propagando.

vojno (leta 1939), toda hkrati nam pove, da so nam pred vojno dali inozemski turisti 281.000 nočnih, lani pa še vedno le 146.000, torej za polovico manj. Inozemski turisti se ne le manj časa zadržujejo pri nas, marveč potujejo iz kraja v kraj, pri tem se isti turist vsakokrat znova šteje. Odtod veliko število inozemskih turistov, ki ga izkazuje naša statistika.

Kakor rečeno, je za uspeh našega gospodarstva odločilen domači turizem. Toda kako privabiti čim več domačih turistov? Tu takoj naletimo na vprašanje cen. Z novim zveznim družbenim planom so letos določene znatne olajšave za gostinstvo: oprostitve od zveznega davka na dobiček in pooblastilo ljudskim odborom, da

Med turistične kraje, ki izkazujejo najkrajšo sezono, sodi n. pr. Bohinj, kjer so bili lani gostinski obrati primerno zaseleni komaj dva meseca. Tudi na Bledu je bila sezona razmeroma kratkotrajna, bolj izkoriščena pa je bila v našem največjem zdravilišču Rogaški Slatini.

predprijeto stopnje amortizacije in znižajo obresti na osnovna sredstva do 2 %. Toda o kakšnem znižanju penzionskih cen za letošnje sezono doslej še nismo nič slišali (seveda tudi okrajni družbeni plani še niso sprejeti), pač pa se kaže tendenca nadaljnega zviševanja teh cen. Ze lanske izkušnje so pokazale, da domači turisti po večini ne zmorejo visokih cen v turističnem gostinstvu. Letos se bodo verjetno še

Iz Ljubljane

KAKO JE PA PRI VAS?

Hišni sveti — pomembni činitelji v organizma družbenega samoupravljanja

»Kako je pri vas, odkar imate hišni svet?«

To vprašanje zelo pogosto slišiš v pogovorih med ljubljanci, zlasti med tistimi, ki stanujejo v velikih stanovanjskih blokih. Odgovori nanj so približno takile:

Stanovalci in uslužbenci raznih ustanov v Nebotičniku pravijo, da je njihov hišni svet krepko prijel za delo in upravljanje dobro organiziral, čeprav je — ker je zgradba velika — precej komplicirano. Skratka: zgradba je deležna večje skrbi kakor prej, ko hišnega sveta še ni bilo.

Stanovalci v Cigaletovi ulici št. 5:

Bolje kakor prej. Hišni svet kolektivno rešuje vprašanja vzdrževanja in upravljanja hiše.

Stanovalci v Zupančičevi ulici št. 16: Bolje kakor prej.

Stanovalci v Frankopanski ulici št. 24: Bolje kakor prej. Hišni svet je uredil že mnogo stvari (popravilo vrat, luč na stopniščih in v kletih, čiščenje stopnišč in hodnikov, popravilo hišnih zvonov itd.), ki jih prejšnja uprava ni mogla urediti.

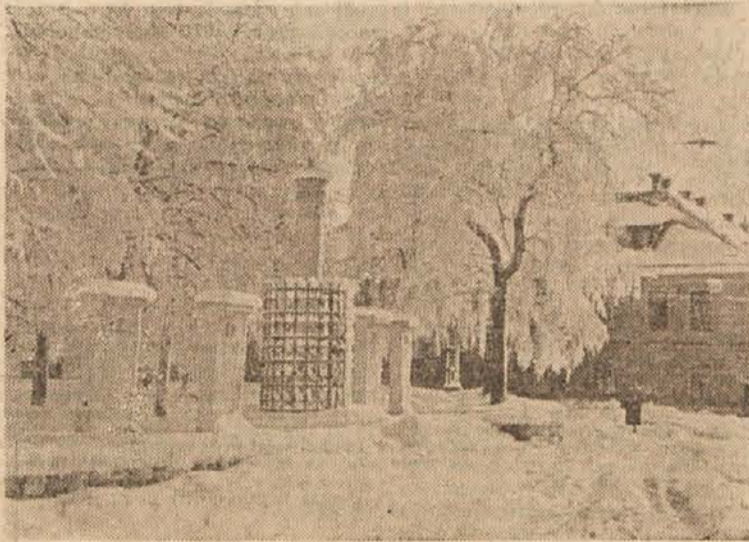
Ponekod pa slišiš tudi nepohvalne izjave. Nekateri »funkcionarji« hišnih svetov so »raison d'être« svoje »funkcije« razumeli tako, da bodo z njeno pomoč-

da, ker jih je demobiliziralo preveč zamotano finančno poslovanje. Sredstva, ki so jih zbirali, so morali namreč v celoti odvajati in za vsako, tudi majhno uporabo teh sredstev, iskati dovoljenja stanovanjske uprave. To je bila nepotrebnost, ki je izvirala iz birokratiziranih pojmovanj nekaterih uslužbencev, zato je Svet za stanovanjske zadeve MLO odpravil in prenesel celotno finančno poslovanje na Mesno hranilnico ljubljanske, ki je v ta namen uvedla posebne obračunske knjige. Nato je šel Svet še korak dalje in je sprostil sklad za hišne uprave in sklad za vzdrževanje. S tema skladoma zdaj sveti samostojno razpolagajo, kar pomeni, da imajo osnovo za smotno gospodarjenje oziroma za upravljanje zaupanih jim zgradb. Pokazalo se je, da je odveč bojazen, da bodo sveti ta sredstva nesmotno izkoristili, saj so najboljša kontrola njihovih poslovanja stanovalci sami, ki jim morajo hišni sveti dati obračun. Rezultat takega, demokratiziranega poslovanja je dokaj pozitiven: hišni sveti so se s tako vno moč lotili dela, da so od jeseni izvršili že za okrog 48 milijonov din obnovitvenih del.

K uspešnem delu hišnih svetov je seveda največ pripomoglo globalno zvišanje najemnin za 50 %. Mnogi ljudje so bili proti zvišanju, ker so menili, da bo preveč prizadelo njihov življenjski standard. Ti ljudje niso pomislili, da so tudi stanovanja sestavni del njihovega standarda. Stanovanja pa je treba vzdrževati. Če jih ne bi vzdrževali, bi se v nekaj letih znašli v poraznem stanju: nekatere zgradbe bi začele razpadati, drugo pa bi bile potrebne tako velikih poravn, da bi bilo nemogoče zbrati zanje materialna sredstva. To bi zares pomenilo poslabšanje standarda!

Svet za stanovanjske zadeve MLO je nekatere zgradbe opustil plačevanja sklada za gradnjo novih stanovanj, ker so te zgradbe v razpadajočem stanju, njih najemnine pa tako nizke, da ne krijejo niti stroškov za tekoče vzdrževanje. Na terenu Stari trg pa bo posebna komisija ugotovila, katere hiše v tem starem delu mesta bi bilo treba opustiti odvajanja 10 % od sklada za vzdrževanje, da bi jim tako omogočili vsaj najnujnejše vzdrževanje. To je za te hiše najbolj pametna rešitev, saj bi za njihovo obnovo potrebovali zelo visoke vsote. Obnova pa niti ne bi bila ekonomična, ker je treba misliti na postopno temeljito asanacijo tega dela mesta.

Napoved se je treba dotakniti še odnosa nekaterih stanovalcev do hišnih svetov. So ljudje, ki mislijo, da hišni sveti lahko delajo čudne, ali pa so taki egoisti, da mislijo samo nase in zahtevajo od svetov nemogoče stvari (velika popravila, takojšnje ureditve kopalnic in podobno), ne da bi se vprašali, kje dobihi sredstva za to. Vse, kar je prav — v tako kratkem času sveti ne splošno niso mogli storiti več, kakor so. Zato naj taki godnjaki vsa stvar rajši malo premislijo in naj svete pustijo, da bodo v miru delali, če jim že ne morejo ali ne želijo pomagati. Na srečo takih ljudi ni mnogo.

V petek, v prvih jutranjih urah je v Ljubljani spet padlo dobrih 20 cm snega. Čeprav smo večraj dopolne gazili po snegu, ni bilo tako hudo; topli sončni žarki so sneg ves dan topili, tako da bo v prihodnjih dneh, upajmo, izginil. Na sliki: Hrvaški trg v snegu.

ZA ZAŠČITO ŽENSK zaposlenih pri trgovski stroki

Po občnem zboru sindikata ljubljanskih trgovinskih delavcev

Že nekaj let opažamo močan pritok deklet v trgovinsko stroko. Toliko manj pa se vključujejo v to stroko vajencev. V Ljubljani je skupno 237 vajencev. Od teh je 190 deklet in 47 fantov (razmerje 8:2). Čeprav to ni negativen pojav, pa je zaradi nekaterih težav le vredno, da si ga pobliže ogledamo.

Trgovina je stroka, ki potrebuje razen žensk, ki opravljajo lažje delo, tudi moške, ker dekleta in ženske nekaterih del v trgovini ne zmorejo. Ker je dotok moških v trgovino vedno manjši, je v nekaterih strokah, zlasti v kemični in tehnični, nastala nevarnost, da bodo le ostale brez strokovno kvalificiranih moških. Ženske pa (zlasti v trgovinah z barvami in laki ter v železnino) so zaradi tega zaposlene na neprimernih mestih, kjer morajo prenašati težka bremena, in niso redki primeri, ko so zato splavile ali pa prezgodaj rodile.

Razen tega v nekaterih podjetjih niso našli razumevanja do nosečih žena in jih niso oprostili težkega dela. Značilen primer

takega ravnanja se je zgodil v podjetju »Grmada« v Potimičevi ulici v Ljubljani, kjer je neka dečka kljub nosečnosti v petem mesecu morala delati najtežjo delo in je zaradi tega splavila dočeka. Ni tudi naključje, da se je pri dekletih prav v trgovski stroki močno razpasla tuberkuloza, kar zmanjšuje delovni učinek.

Četudi delajo ženske v nekaterih podjetjih prav tako težko delo kot moški, jih v podjetjih ne plačujejo enako kot moške.

Zaradi tega bi bilo nujno potrebno, da bi delo ozporejali z žensko zmogljivostjo in plačali ženske enako kot moške, prav tako pa naj bi industrijska podjetja zmanjšala težo embalarnega blaga.

Najstrože bi morali izvajati zakon o zaščiti nosečih žena, posebno komisija pa bi morala ugotoviti, ali je za ženske primerna zaposlitev v trgovinah z barvami in laki ter v trgovinah z železnino, in ugotoviti, kakšni naj bi bili v trgovinah delovni pogoji za zaščito delovnih žensk.

jo izboljšali predvsem svoja stanovanja — pač po starem pregovoru, da je »bog najprej sebi brado ustvaril«. Naletiš pa tudi na take hišne svete, v katerih dela samo predsednik ali tajnik, drugi pa so nekakšni »častni člani, ki zviška gledajo na upravljanje.

Zdaj pa prishlujemo pogovorom na cesti. Namreč pogovorom v smokrih dneih, ko se na stebrah topi sneg in stoji luže na cesti. Zlasti v središču mesta marsikje slišiš: »Hudiča, pri tej hiši teče voda kar v slapovih s stebre. Kaj pa dela hišni svet, da ne vidi razpadajočega strešnega zlobova?« — Večina ljudi je enakega mnenja.

Konec koncev pa je treba zapisati, da so pohvalne izjave o delu hišnih svetov mnogo številnejše od nepohvalnih. To pomeni, da so ti sveti v kratkem času dosegli že kar lepe uspehe in da so se krepko uveljavili kot sestavni del družbenega samoupravljanja. Na področju MLO Ljubljane (brez občin Polje in Sentvid) deluje 1.234 hišnih svetov. V njih sodeluje 6.170 državljanov.

Spočetka (lansko leto) je sicer kazalo, da sveti ne bodo kaj prida pomagali izboljšati upravljanje stanovanjskega fon-

Gradbeni odbor naj pomaga pri dograditvi Poliklinike

S seje Sveta za ljudsko zdravstvo

Na četrtkovni seji Sveta za ljudsko zdravstvo so imenovali več novih članov v gradbeni odbor, ki naj bi poživl delo pri gradnji novega poslopja Poliklini-

ke. Precej stvari ovira zgradnjo te stavbe, od katere naj bi bili še letos dograjeni štirje trakti, prvi že do začetka julija. Zamudna bo zlasti ureditev transformatorske postaje, za katero še ni niti določena lokacija, nabavitelj pa bo treba čimprej tudi še potrebne instalacijske naprave za novo stavbo.

Na seji so tudi sklenili, da bodo začasno odložili dopolnitev pravilnika o plačah uslužbencev Poliklinike. Upravni odbor te zdravstvene ustanove je namreč predlagal, da bi zvišali osnovne plače vsem uslužbencem, na seji pa so sklenili, da bodo zadevo uredili skupaj za uslužbence vseh zdravstvenih ustanov.

Razpravljali so tudi o tem, kako bi izboljšali posebno službo zdravnikov Poliklinike po domovih bolnikov. Ker prunanjkuje avtomobilov, katerih naj bi se posluževali zdravniki pri teh obiskih, se čestokrat zgodi, da mora bolnik čakati na obisk zdravnika po ves dan, ali pa pride zdravnik šele naslednji dan. Zdravniki Poliklinike so bili na delovnem sestanku predlagali, naj bi bili obiski na domovih plačani ter naj bi zdravniki splošne prakse prejeli čez dan 120 din za obisk ponoči pa 180 din. Nekaj članov Sveta se je s tem predlogom strinjalo, vendar pa se bodo odločili za končen sklep šele na eni bodočih sej, ko bodo stvar temeljiteje pretreshi.

Iz poročila o stanju proračuna in investicij za letošnje leto je razvidno, da je proračun za 17,6 % višji kot lanski. Na tej seji so tudi imenovali nov upravni odbor zdravstvenih menz ter so v njem zastopniki socialnega zavarovanja, delovnih kolektivov, abonentov in uslužbencev menz.

M. N.

GOSPODARSTVO PO SVETU

Konkurenca v pomorstvu

nosti. Država bo prispevala več sto milijonov nemških mark za znižanje obresti in ublažitev učink visoke stopnje amortizacije, določene na podlagi računov, da vozi ladja 16 let. Doslej je vlada Zahodne Nemčije dala za obnovo japonskega ladjevja poldrugo milijardo nemških mark.

Drugi konkurent, ki vzbuja čedalje večje skrbi angleškega ladjevja, je Japonska. Tudi njeno ladjevje se hitro obnavlja. Po programu naj bi v kratkem dosegla predvojno raven in si tako zagotovila trden položaj na strani aktivne v plačilni bilanci. Za zdaj mora Japonska še uporabljati mnogo tujih ladij za prevoze v svoji zunanji trgovini. Angleške družbe pa vidijo v obnovi japonskega ladjevja neprimerno večjo nevarnost, kakor je nova nevarnost pred nemško konkurenco. Zato zahtevajo, naj bi »zbornica sprožila odločno akcijo, ker je nevarnost, da bi utegnili Japonska uporabiti svoje trgovinsko ladjevje kot instrument agresivne trgovinske politike, ne da bi se zmenila za običajno mednarodno prakso«.

Odločno stališče lastnikov angleških ladij je zlasti prišlo do izraza v naslednji formulaciji: Angleški lastniki ladij so skle-

ni, da ne bodo žrtvovali svojih zakonitih koristi (pri tem očitno mislijo na položaj in delež angleškega ladjevja v prevozih na Pacifiku in Indijskem oceanu itd.). Angleški lastniki ladij ne morejo nasprotovati postopni obnovi japonskega trgovinskega ladjevja, nekaj čisto drugega pa je, kadar to obnovo forsirajo, kadar to naglo graditev ladjevja zagotavljajo neposredno in posredno z cenarno pomočjo države.

Takšno stališče angleških pomorskih družb bi lahko bilo povej tudi za bolj konkretno akcijo na Japonskem, morda za poskus, da bi skupaj nastopile Velika Britanija in Amerika itd. Vprašanje pa je, ali bi lahko takšna akcija zavrla obnovo japonskega trgovinskega ladjevja. Njegova obnova pa za trdno pomeni manjše posle za vse pomorske družbe, ki so doslej popolnoma praznino japonskega ladjevja. Razumljivo je tudi, da bo obnovljeno japonsko ladjevje prevzelo mnogo prevozov na pomorskih poteh azijskih dežel itd. Spriču tega lahko razumemo tudi zaskrbljenost angleških lastnikov ladij. Toda to je dejstvo, ki se mu ni moč ogniti.

V poročilu tudi tokrat nastopajo proti ameriškim določbam,

po katerih je nekaj prometa s tujino — na pr. 50 % tovora, ki gre na račun pomoči tujim deželam — rezerviranega za ameriške pomorske družbe. Angleške zbornice ugotavljajo, da »imajo ZDA položaj velesile med drugim tudi zato, ker so upniška dežela, mednarodni finančni, ker dajejo pomoč tujini itd. In zato je znaten del svetovne trgovine tako ali drugače povezan z ameriškim finansiranjem.« Toda angleški lastniki ladij mislijo, da to ne daje pravice ZDA, da bi monopolizirale tudi prevoz na račun svojih družb.

To ne je prvi ne zadnji protest proti omenjenim ameriškim določbam. Takšne proteste ob raznih priložnostih kdaj pa kdaj ponovi devet dežel, toda vse ostane pri starem, razen da kdaj pa kdaj posamezne dežele dobe nekaj manjših koncesij, da prepuste nekatere prevoze njihovim ladjam. Pa tudi to še ni vse, kar vzbuja zaskrbljenost angleških lastnikov ladij in delničarjev pomorskih družb. Vnemirjajo jih tudi zahteve Peruja, Urugvaj in Čila, naj bi dobile njihove obale 100 milj daleč status teritorialnih voda. Angleške družbe vidijo v tem »najhušje posledice za angleške koriste«, zlasti v dejstvu, da

je nevarnost, da bi to postalo nalezljivo in da bi utegnile s takšnimi zahtevami nastopiti tudi druge pomorske dežele, ki doslej teh pravic nimajo.

Angleške pomorske družbe so zaskrbljene tudi spriču dogodkov na področju Sueškega prekopa ne glede na to, da je Egipt z novim sporazumom z Anglijo prevzel obveznost, da bo prekop odprt in sposoben za plovbo. Angleški lastniki ladij opozarjajo na nedavne dogodke, ko je Egipt v prometu po Sueškem prekopu uveljavljal posebne kontrolne ukrepe, ki so povzročali škodo angleškim ladjam. Lastnike ladij zlasti skrbi bodočnost Sueškega prekopa, po poteku koncesije delniške družbe, ki ima ta prekop v rokah. Koncesija bodo potekle čez 14 let. Lastniki ladij bi radi imeli v tem oziru v rokah nekaj zanesljivejšega, kar bi jim bolj jamčilo, da do poteka koncesij Egipt ne bo uveljavljal na področju prekopa nobenih izjemnih ukrepov in da bo tudi poznejše prekop ostal mednarodna pomorska pot itd.

Svetovno pomorsko gospodarstvo stopa z obnovo starih konkurentov v novo fazo. Z gledišča koristi delničarjev in v pomorski promet investiranega kapitala so dani tehtni razlogi, zaradi katerih je angleška pomorska zbornica položila težišče na vprašanje konkurence. Vsekakor pri tem pretirava, nekaj pa je v njenih ugotovitvah tudi resnice. In temu je treba pripisati, da se konkurenčni boj na svetovnem trgu poglablja.

V. M.

Zbornica pomorskih družb Velike Britanije je posvetila v svojem poročilu za leto 1954 glavno pozornost konkurenci v pomorskem prometu, ter položaju in perspektivi novih konkurentov, ki čedalje bolj ogrožajo položaj angleškega trgovinskega ladjevja. Iz poročila je videti, da so angleške pomorske družbe očitno zaskrbljene spriču nekaterih novih pojavov v pomorskem gospodarstvu, zlasti kadar gre za bližnjo prihodnost. Razen tega dobi poročilo značaj klica k preplahu. V njem posredno iščejo mobilizacijo sil za boj proti konkurentom itd.

Angleške pomorske družbe se najbolj zanimajo za Zahodno Nemčijo. Zahodna Nemčija je namreč v svetovni trgovini spet na tretjem, predvojnem mestu, za ZDA in Veliko Britanijo. Zdaj ko je dosegla suverenost in ko so odpadle omejitve glede graditve ladij, pa je na najboljši poti, da spet pridobi tudi položaj svojemu trgovinskemu ladjevju, da znova postane nevaren tekmeč na pomorskih poteh. Poročilo ponudarja, da ima Zahodna Nemčija že zdaj aktivno konkurenčni položaj v industriji in da je na poti, da si ta položaj pridobi tudi v pomorstvu. Narasčanje nemškega ladjevja pa mora neugodno vplivati na angleško ladjevje. Prevozi, ki jih bo dobivalo nemško ladjevje, pomenijo zmanjšanje prevozov za ostale.

V zahodnonemških ladjedelnicah grade zdaj 135 ladij s 440.000 t, oziroma 670.000 ton nosil-

NOVE KNJIGE

GONARSKA KRONIKA

Ivan Bratko: Teleskop

predvideti, če bi bil tak kompromis koristen.

Vsekakor se je pisatelj odločil za verodostojno, zgodovinsko reproduciranje dogodka. Toda tudi tu bi imel možnost, da bi po zgledu mnogih podobnih del njegovi resnični, zgodovinski akterji v romanu prerasli v popolnejše, s pisateljevo fantazijo ustvarjene like. Zdi pa se, da so bili ljudje in dogodki še preblizu, da bi lahko uresničili zami-

Ivan Bratko

sel. Morda je to storil zavestno: junakov in dogodkov se zato lepi svojstven čar pristnosti. Bralec občuti, da avtorju ne gre za bujno fabuliranje niti za ustvarjanje neklih fantazijskih junakov, zgodb s psihološkimi zapletmi, ampak riše preprosto podobo ljudi. V času, ko pravzaprav šele književno iščemo pravo podobo te generacije med vojno, se zdi, da so taki orisi celo dragoceni.

Njegovo osnovno vodilo je torej bilo »ostati zvest zgodovini, drže se načela avtorja »Krutega morja«, da neresnični zgodbi ni vredno pisati.« Toda brž je trčil ob zahteve fabulistične, ob načelo enotnosti in strnjivosti zgodbe, ob nalogo, da v enem ali več junakih poda duševno podobo generacije. In resnični dogodki so se pričeli prepletati z izmišljenimi, resnično pa je ostalo

V Narodni galeriji so pripravili...

Od slavnih tujih slikarjev, ki so vplivali na naše mojstre, ima močan vpliv znameniti avstrijski baročni slikar Martin Johann Kremsler Schmidt (1718-1801). Na svojih potovanjih v Italijo se je nekajkrat ustavil v naših krajih in nam tako zapustil več kot 40 mojstrov in svojega čopica.

Te dni je v veliki dvorani Narodne galerije v Ljubljani razstavljenih 6 njegovih del, ki jih je naslikal za gornjegrajsko župno cerkev in jih je Restavratorski oddelk Zavoda za varstvo spomenikov LRS pod vodstvom prof. Subica odlično restavriral. Razstavica, ki jo je pripravil Zavod za varstvo spomenikov LRS je sicer po številu slikovna, vendar po kvaliteti del nedvomno velik dogodek za ljubitelje slikarske umetnosti. Ze s teh nekaj platen, ki so po formatu izrednih velikosti, saj merita največji preko 5 m, bo mogel gledalec zajeti vso ustvarjalno moč tega slavnega avstrijskega slikarja.

Razstava bo odprta vsak dan od 10. do 18. ure v dneih od 20. do 27. t. m., v nedeljo, 20. t. m. pa bo imel prof. Subic, vodja Restavratorskega oddelka pri Za-

vodu za varstvo spomenikov LRS strokovno predavanje o mojstru, njegovi slikarski poti in interesantnem restavratorskem postopku na razstavljenih delih.

MARIBORSKA UMETNOSTNA GALERIJA:

Janez Mežan in Jan Oeltjen

Pomen mariborske Umetnostne galerije dobiva z razstavami slikarjev, ki bivajo in delujejo v okolici Maribora, širši obseg. Te dni si ogledujemo samotni (vsaj v dopoldanskih urah) obiskovalci dela dveh »ptujskih« slikarjev. Janez Mežan in Jan Oeltjen nista po rodu iz Ptuj, vendar jima pomeni Ptuj daljšo postajo v njunem življenjskem in umetniškem snovanju. Oeltjen se je rodil v severni Nemčiji. V Ptuj je prišel pred štiridesetimi leti. Naša domovina — predvsem Haloze — mu je postala drugi dom. Janez Mežan je Gorenjec. Oba sta čudovit primer asimilacije, ki je rodila mnogo dobrih umetniških del.

Ne, ne bi mogli vseh razstavljenih del razglasiti za umetnine, vendar so med njimi dela, ki nas resnično pritegnejo in osvojijo zaradi pristnih umetniških lastnosti.

Plodovitost Jana Oeltjena, ki je razstavil olja, akvarele in grafiko, je dokaz izredne energije slikarja veterana, ki ga osamlje-

nost province ni pogoltnila. Svojevrstna paleta na njegovih platinih se ne brani primarnih, kričočih barv, ki so na nekaterih delih žal prekrivajoča. Med najuspešnejšimi deli, kjer slikar združuje ubranost barv z uspešno kompozicijo in razpoloženjem, naj omenimo »Splav na Dravinji«, »Napačanje«, »Konji na pašo«, »Trgateve«, »Kopačice«. Omenjena dela kažejo slikarjev odnos do zemlje in ljudi v svojevrstni luči. Izmed portretov izžarevajo »Otroci« in »Deklici« svojstven svet doživljanja mladoletnikov.

Oeltjenovi akvareli so v načinu podojanja izvirni in dinamično razgibani, le da v posameznih primerih ta razgibanost duši jasnost motiva. Med zlasti uspele je treba šteti »Topole«, »Videm v Halozah« in »Dravinja polje«.

Zdi se, da je Oeltjen rojen grafik. V tej panogi je pokazal resnično mojstrstvo, čeprav v stilu »starega« ekspresionizma. Njegove najboljše grafike so »Bolnicac

nedvomno priča o pisateljevi umetniški sili, zlasti se, če upoštevamo, da je to njegov prevenc.

Knjigo je treba presojati kot umetniški dokument dobe, saj edino to je bilo mogoče ustvariti, če je pisatelj hotel biti zgodovinsko točen. Tvegano in nesmiselno pa bi bilo knjigo označevati za umetniški roman, kar očitno tudi ni bil pisateljev namen, ko se je loteval obdelave gradiva. Kot opredeljena zvrst — literarna kronika — pa knjiga zasluži, da ji priznamo pomembno kvaliteto, čeprav se stilsko včasih prepletajo reportažni in novelistični elementi. In če mu na dve sto straneh ni uspelo podati podobe poedincev določene generacije, mu je vsekakor uspelo s krepkimi črtami orisati etičnega duha generacije.

Stara je tudi resnica, da se pisateljevo pero težje suče v točno določenih zgodovinskih in biografskih okvirih kot po prostrem vesolju fantazije. Zato pa iz Teleskopa veje podoben dih realnosti in vzdušja dobe kot iz Čosičevega romana »Daleč je sonce«, ki je tudi zrasel iz dokumentarnega gradiva. Vendar, če je Čosičev tekst prerastel v romanu, je Bratko ostal bližje kronološkemu, umetniško reportažnemu podajanju. Kljub temu pa je nekje zelo blizu tisti impresivni sili verodostojnosti, tisti patini resničnega življenja, ki so jo znali na platnu s svojimi umetniškimi prijemi tako odlično pogoditi italijanski neorealisti.

F. VREG

„JUBILEE SINGERS“

Nastop ameriškega črnega seksteta v Ljubljani

(15. marca 1955.) — Pevski sekstet z zgorajim naslovom sestavljajo ga. J. A. Myersova, običen umetniški voditelj skupine, trije tenorji in sicer Starling Hatchett, Seth McCoy in Wendell Wilson, bariton George Goodman in bas Robert Pritchard. Clan skupine je še pianist Thompson Lefroy Beresford. Jedro njihovega sporeda so črnske duhovne pesmi (negro spirituals), ki jih izvajajo vsi sekstet, tu in tam ob spremljavi klavirja, razen tega pa so nastopili še baritonist Goodman kot solist, tenorist Wilson in že imenovani baritonist v duetu, to oboje ob spremljavi klavirja, in končno še pianist Thompson Lefroy Beresford kot solist.

Spored je prerazčunan na zelo širok krog občinstva. Z avtentično interpretacijo črnih duhovnih pesmi (avtentično v tem smislu, da jih izvajajo črnci; žal je v knjižici pri enem samem sprevu navedena tudi, v šivavi priručki je) je zanimiv tako za muzikologa in spleh poklicnega glasbenika kakor za preprostega ljubitelja ljudskega pesja in tistega, ki se navdušuje za revellersko in po blaggersko zaokroženo petje (saj stojimo tu ob enem od izvorov jazzovske muzike). S solističnimi in komornosambelskimi spevi iz svetovne operne in koncertne literature skuša spored pritegniti zanimanje in ustreci standardnemu koncertnemu obiskovalcu, a vmes vrže kakšno riskirano poperko, pri kateri je odvisno od specialnih zvočnih in tehničnih efektov (Konatz; Sanke), da se tudi obiskovalci muzikalnega kabareta ne bi dolgočasili. Vse to je za nas zanimivo, ker nam kaže, kakšne so zahteve občinstva v teh pogledih v Združenih državah Amerike in odkriva določene razlike v sestavljanju sporedov, kakor ja v navadi pri nas in tunkaj.

Ugotavljanje razlik med tukajšnjim in tamkajšnjim prakso pa nas pelje še naprej, h glasovni sestavi ansambla. En bas, en bariton in trije tenorji, od katerih sta oba krajina izrazita falsetista z nalogo, da »pojeta čez«, podobno, kakor je to v slovenskem ljudskem večglasju, oziroma da barvata. Funkcijo barvanja ima pa tudi edini ženski glas v ansamblu. Pevka je v svojevrstni razmetitvi postavljena v sredo zadržaj za falango moških pevcev, tako da jim gleda čez ramena. Priložnostne solistične partije prebajajo iz glasu v glas in se lahko pojavijo v katerikoli glasu od tenorja do basa. Zvočni rezultat je spriče takšne glasovne sestave svojstven. Jedro tvorijo ošino po en tenor, bariton in bas, ki stojijo skupaj in so glasovno izdatni; drugi trije glasovi pa prispe-

Ufusov najnovejši film:

ONADVA

Beograjsko podjetje Ufus je izdelalo nov umetniški film »Onadva«. Tokrat se je lotilo psihološke drame, ki se odvija na vsaj v času osvobodilne borbe. Osrednji motiv je partizanski ranjenec, ki ga skriva kmet Stojan (Milošević Zivanović), kmalu pa zve za to tudi Stojanov sosed, kmet Ilija (Dragutin Todić). Med obema se vname prepir, kajti na kokco sta postavila svoji življenji in življenja svojih družin. Četniki in Nemci zasamijo, da Stojan skriva ranjenca, ga mučijo, ubijajo in mu zažgo hišo. Sosed, priča tega strašnega dogodka, ki edini ve za ranjenčevu skrivališče, oma-

huje, kaj naj stori. Toda v tem odločilnem trenutku zmaga v njem humanost in Ilija odide s kruhom v skrivališče k ranjencu...

Sodeč po sinopsisu je moč iz tega motiva ustvariti dobro umetnino. Režiserju Skriginu bo delo vsekakor olajšal moč odlični igralce Zivanović. Tudi ostali igralci jamčijo za uspeh, stališče pa so izbrali med kmeti vasi ob Drini, kjer so tudi snemali glavne dogodke. Film so začeli snemati v avgustu in ga končali v štirih mesecih. Na sliki kmet Ilija (Dragutin Todić) s hčerko (Dunja Hercigonja).

vajo k dovršenosti tistega posebnega zvočnega karakterja, ki ga ima celota. Ansambel je prav po ameriško ritmično in intonacijsko precizen in stopnjuje svojo zvočno draž z globljin obvladanjem občene dinamične skale. V precizni ritmiki in obvladavanju tehnike ansambelskega petja je tudi že dober del njegovega učinka.

Pod pojem črnske duhovne pesmi so prišle že davno tudi najrazličnejše obče razpoložljive itd. pesmi. Pesem je grajena po navadi tako, da se začne z zborovskim refrenom, na kar sledi solistična prva kitica, s čimer je vse muzikalno gradivo že eksponirano; kitica pride spet v refren in to se kakih trikrat ponovi; zaključni refren. Karakter sprevov nam ni nov, saj poznamo sorodne pesmi Paula Robesona itd. iz radia in s plošč. A tu nas je, zlasti v zvezi s

harmonizacijami, lahko ponovno presentila sorodnost teh sprevov ne le z našo večglasno narodno pesmijo po vzorcu korških, temveč vobče z narodno pesmijo alpskega okolja in do neke mere tudi z makedonsko. »Petje čez sema, že omenil; stročimo tudi jodlarske efekte in za makedonsko pesem tako tipično padajočo lestvico z zaključki na terci. Kakšni vplivi tako tu sem in tja, je vprašanje zase. Nedvomno pa ima črnsko petje tudi svoje lastne, enkratne značilnosti.

Od obeh pevskih solistov je z glasom in interpretacijo zlasti opozoril naše baritonist g. Goodman. Pianist nam je z Geraldinom in Villa Lobosom pokazal primere posebnega, v Ameriki negovane, odcepka sodobnega pianizma, ki ima neki stil, z ritmično po svoje zelo zahtevno muziko.

RAFAEL AJLEC

MIRA PREGELJ RAZSTAVLJA V MALI GALERJI

Akademska slikarka Mira Pregelj, roj. 1905 v Litiji, razstavlja v Mali galeriji v Ljubljani slike na steklo, tempera zapise na papir in tuš-slike.

Povsem moška, čvrsta poteza, pastozne barve, ostri obrisi, ki se izgubljajo v ritmično izredno razgibani kompoziciji, govori o temperamentu slikarke in sugestivno vpliva na gledalca. Žal so vsa dela brez naslovov, tako da gledalec sicer z užitkom sledi motivom eksterjera (morje, pokrajina v zelenju, skupine v pokrajini) in in-

terjera (nočno življenje, ring, ple-salke), a vendarle se muči z ugotovitvijo naslovne teme, saj so nekateri zapisi le prelamlo določeni in za nepoznavalca le utrudljiva zmeda črt. Naslovljena dela na obiskovalca vplivajo v smislu večje zmožnosti življenja in kontrole lastnega ozirnoma slikarjevega vtisa.

Star način slikanja na steklo je Pregeljeva uporabila na ta način, da ji sicer nerazredčene grobo mešane barve presvetljeje in jim da sočnost prav prozorna podlaga.

Zanimivo bi bilo videti kaka večja dela razstavlja oče slikarke, saj je mali formati njenih ustvaritev dokazujejo obvladavanje materiala, razgledanost in invencijo. J. Z.

Kulturne beležke

Kot vsako leto bodo tudi letos 30. marca podelili tradicionalne Oscarjeve nagrade za najboljše uspehe v filmski umetnosti. Francoski časnik »Arts« je zlobo so kandidati za to nagrado filmi »Uper na Caine«, »Vaška deklet« in »Na pomolih«.

Med kandidate za najboljše igralko so bile razvrščene Judy Garland, Grace Kelly, Audrey Hepburn, Dorothy Dandridge in Jane Wyman.

Med igralci omenjajo Marlona Branda, Humphreya Bogarta, Binga Crosbyja, Jamesa Masona.

Kandidati med režiserji so: Ella Kazan, George Sonton, William Willman, Alfred Hitchcock in Billy Wilder.

Beograjsko podjetje »Avala« film je nagradilo več filmskih delavcev za najboljše režijo in kamero pri kratkometražnih dokumentarnih filmih, ki so bili izdelani lani.

S 40.000 din vsak sta bila nagradjena režiserja Mikielji Čoči za dokumentarni film »Alojzij Stepiševac« in Mile Nikoljić za dokumentarni film »Njivo spet rode«.

Izmed snemalcev so bili nagradjeni vladeta Luklić, Mihajlo Popović in Stanko Aleksić.

Nedavno so ob regulaciji struze Crne reke odkrili približno meter globoko grobišče. Muzejski strokovnjaki so kmalu nato odkopali na tem kraju 20 grobov, razvrščenih drug poleg drugega in lošenih z velikimi kamnitimi ploščami. V grobovih so doslej odkrili 27 pomembnih predmetov; glinasto posodo, vojaška kopja, okraske itd. Spriče razvstavitve grobov in najdenih predmetov sklepajo, da gre za vojaško grobišče iz ilirskih dobe.

Beograjsko podjetje »Avala« film je nagradilo več filmskih delavcev za najboljše režijo in kamero pri kratkometražnih dokumentarnih filmih, ki so bili izdelani lani.

Izšla je 77. številka »Nasih razgledov«

Štirinajstrednjevnik za politična, gospodarska in kulturna vprašanja.

Iz vsebine:

Zunanje-politični pregled, Dr. Franček Rog: Pismo iz Centralne Amerike (popolni vtisi iz Nikaragve).

Tone Klemenčič: Ali je ekonomski inštitut LR Slovenije potreben? Božo Škerj: Prirodoslovno matematična in filozofska fakulteta: deljena ali skupna?

Katja Vodopivec: Publicistična dejstva (o naši statistični službi). Franc Cerne: The London School of Political Science.

D. K.: Prvi slovenski socialistični listi (polemika).

Usoda Markove literarne zapuščine (ob obletnici Markove smrti).

Iz literarne zapuščine Karla Marxa (odlomki iz kritike tiskovne debate na VI. renskem del. zboru). Dobrica Čosić: Korenine (deposlovni podlistek).

Robin Laifer: Pismo iz Pariza (meditacija o sodobni glasbi).

Vladimir Mušič: Galerija na cesti (glosa po razstavi britanskih plakatov).

Z. Križanič: Po stopinjah sodobnosti (ob razstavi Stojan Batič — Boris Kobe).

Janez Doider: Velike in male resnice v umetnosti (ob razstavi Stojan Batič — Boris Kobe).

Bojan Štih: Knjiga zastrle proze (recenzija).

Bogdan Pogačnik: Dvoje srečan (ob obisku črnega seksteta in Burgtheatre).

Vital Klabus: Glosa ob novem Stritarju.

Brenko Rudolf: Herman Vouk: Uper na ladji Caine (recenzija).

Poleg tega gradiva prihajajo tudi razgledni še več drugih zanimivih člančkov, glos, kulturne vesti, pregled novih knjig v tujini ter izpisek iz jugoslovanske bibliografije.

ŠPORT IN TELESNA VZGOJA

PROSLAVA DESETLETNICE FIZKULTURNE DEJAVNOSTI V JUGOSLAVLJI

JUBILEJNO LETO

Ustanovljen je bil odbor za organiziranje proslav, prireditev in zletov

Na skupnem sestanku predstavnikov Zveze športov Jugoslavije in »Partizana« Jugoslavije so sestavili odbor za proslavo desete obletnice športa v FLRJ, ki bo trajala letos od maja do oktobra v okviru proslave desete obletnice osvoboditve. V odboru so: Danilo Knežević kot predsednik, Miro Kreacič kot podpredsednik, Dragotin Čošić, Rodoljub Stanić, Ivko Pustišek, Milica Sepa, Branko Polić, Miloš Veličković, Kosta

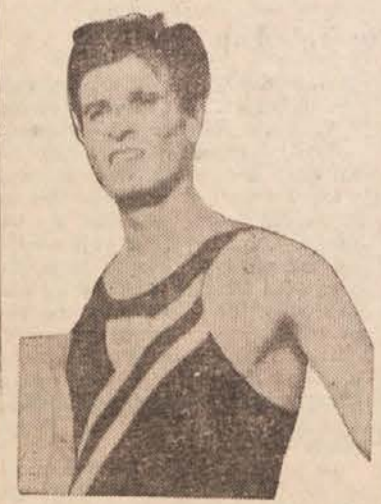
Popović, Artur Takač, Stevan Mikić, Dušan Vuković in Dragan Djordjević. Odbor naj bi vskladal delo v zvezi z organiziranjem proslave v mestih in okrajih ter organiziral osrednje prireditev v Beogradu. Zamišljeno je, da bodo v okviru proslave v mestih in okrajih različna tekmovanja, športne igre, Partizanovski zlet, slavnostni sprevid fizikulturikov in predavanja o napredku telesne vzgoje pri

nas. Po sporedu osrednje prireditve v Beogradu, ki bo v začetku maja, ko bo minilo 10 let od ustanovitve fizikulture odbora Jugoslavije, je zamišljena slavnostna javna konferenca z večernim športno-televidnim sporedom. Težišče osrednje proslave bo na posebnem zveznem tekmovanju, ki bo brzkone v začetku oktobra v Beogradu. To bi imelo značaj jugoslovanskih iger in bi bilo manifestacija športnih uspehov in pregled pripravljenosti naših tekmovalcev pred bližnjimi olimpiadi. Športniki bi tekmovali v vseh športnih panogah in disciplinah »Partizana«.

Vrhu tega je zamišljena tudi izdaja brošure o napredku telesne vzgoje pri nas, otvoritev potujoče razstave in snemanje dokumentarnega filma. Posebej je bilo poudarjeno, da je naloga odbora proučiti možnosti za pripoznanje zaslug tistih športnih delavcev, ki so se v tem razdobju odlikovali na področju telesne vzgoje.

Ponudbe našim atletom za nastope v tujini

Atletski klub »Montray« je povabil Mihaliča in Ceraja, da sodelujeta na velikem mednarodnem atletskem mitingu 15. maja v Montrayju.

Mugoša

Mihalič in Milakov sta razen tega dobila tudi povabilo za atletsko prireditve v Alžiru in Maroku. Prireditelj velikega mednarodnega spomladanskega mitinga v Oberhausenu »Rotweiss Oberhausen« je prav tako povabil naše atlete Mihaliča, Ceraja, Milakova in Mugošo, da sodelujejo 9. junija na tem tradicionalnem tekmovanju.

Prireditve danes in jutri

SMUCANJE
Tekmovanje v smuku z Rožce
Smučarski klub »Jesenice« priredi jutri, 20. marca, meddruštvene tekme v smuku v proslavo desetletnice osvoboditve. Člani in članice bodo tekmovali na 4 km dolgi progi z Rožce za »Prehodni pokal vseh padlih borcev«. Pokal brani SK Jesenice.
Prijava sprejema prireditelj najkasneje dve uri pred startom. Nastopno mesto je ob 11. uri na vrhu Kleka.
Tekmovanje za »Spominski pokal Tomaža Godca«
Jutri bo TVD Partizan Bohinjska Bistrica priredil več zimsko-sportnih prireditev. Najpomembnejše bo vsekakor tekmovalni štafet za »Spominski pokal Tomaža Godca«. Pokal je podaril Občinski ljudski odbor Bohinjska Bistrica ob zadnjem občinskem prazniku v spomin organizatorja upora in smučarskega reprezentanta. Tekmovanje bo letos prvič, žeteli bi pa bilo, da bi postalo tradicionalno. Prireditelj pričakuje prijavo velikega števila štafet iz vse Slovenije.
Istega dne popoldne bo na 50-metrski Hanešnovi skakalnici meddruštvena skakalna prireditelj. Pravi tako bodo popoldne tudi skakalske tekme na znani mednarodni smučarski progi Belvedere, ki bo s tem po obnovitvi prvič odprta.

PRED II. KOLOM ZVEZNE NOGOMETNE LIGE

Negotovost

V nedeljo se nadaljuje proeslovenske tekme II. kola pomladanskega prvenstva I. zvezne nogometne lige. Pričakujemo ostre borbe, ki je njih rezultat težje predvideti, kakor v istem kolu jesenskega prvenstva. Pomladanski nastop ligašev je pokazal, da ni zanesljivih favoritov, tembolj, ker se moštva niso temeljito pripravila na tekmovalje, nekatera pa še zmeraj čutiljo posledice predolgih turnej.
Vodilni mošči Dinamo in Hajduk gostujeta v Beogradu in Osijeku. Cakata ju tekmi z moštoma iz spodnjega dela lestvice, Zagrebški »plavci« se bodo pomerili z Radničkim, ki so ga v prvem delu tekmovalja premagali z najmanjšim rezultatom 2:1. Splitčani se bodo v Osijeku pomerili s Proleterjem. Hajduk je v Splitu zmagal s 5:3. Beograjski »Plavci« bodo v Beogradu sprejeli »Zagrebe«, ki so ga na njegovem igrišču premagali s 3:1.
Partizan bo igral v Sarajevu z Zeleznicarjem, Crvena zvezda pa bo gostovala v Skoplju. V zadnjih tekmah sta obe beograjski moštvi zmagali z enakim rezultatom 5:1. Najhujši poraz v drugem kolu jesenskega kola je utrpela Lokomotiva, ki je bila v Subotici premotivirana, ki je bila v Subotici premotivirana, ki je bila v Subotici premotivirana.

JUTRI SE ZAČNE TRADICIONALNO TEKMOVANJE »ŠARPLANINSKI POKAL«

LETOS BO HUDA KONKURENCA

Razen Muleja, ki je že dvakrat osvojil »Šarplaninski pokal«, sta favorita tudi Francoz Collet in Avstrijec Hilbrand

Skopje, 18. marca. Na devetem tradicionalnem tekmovanju za »Šarplaninski pokal«, ki se začne jutri, bo sodelovalo pet tujih in eno jugoslovansko moštvo. Smučarska moštva iz Zahodne Nemčije, Avstrije, Francije in Jugoslavije so že na Popovi

Šapci, danes pa pričakujejo še prihod grških in švicarskih smučarjev. Skupno se bo pomerilo v letošnjem

Tine Mulej

tekmovanju za »Šarplaninski pokal« vošč kot 50 alpskih smučarjev in smučarjev. Avstrija sodeluje s sedmimi tekmovalci in dvema tekmovalkama, Zahodna Nemčija in Francija s po štirimi tekmovalci in dvema tekmovalkama, Jugoslavija pa bo zastopala zgolj moška ekipa, ker so smučarke večinoma poškodovane ali utrujene.

Po mnenju jugoslovanskega reprezentanta Tine Muleja, ki je žel doslej na tem tekmovanju največ uspehov, bo letošnja konkurenca najhujša sprito odlične forme nemških, avstrijskih in francoskih tekmovalcev. Mulej sodi, da je najresnejši tekmo Francoz Collet, ki si je v tekmovanju za »Kandahar-pokal« priboril peto mesto ter mladi avstrijski smučar Hilbrand, ki je bil tretji na tem tekmovanju v smuku.

Na sporedu sta samo dve disciplini: veleslalom in smuk. V dosedanjem tekmovanju si je Tine Mulej dvakrat priboril zmagovalni pokal, dvakrat pa tudi smučarji, in sicer: Madžar Peter Siklo leta 1947 in Švicar Teget leta 1954.

PRIJATELJSKO SREČANJE V JUDO-DO

Železnicar — »Ljubljana«

Danes ob 20. uri bo v Ljubljani v stekleni dvorani Direkcije železnice (Pražakova ul.) prijateljski dvoboj v judo-do med Železnicarjem iz Maribora in ŽTAK Ljubljana. Obe moštvi bosta nastopili v najmočnejših postavah s po 10 tekmovalci.

Smučarske tekme po Sloveniji

Tradicionalni smuk v Hrastniku

Alpistični odsek pri PD Hrastnik je v nedeljo priredil tradicionalni smuk v Mrzlice v Hrastniku. Proga je bila dolga 12 km in je bila dobro speljana z Mrzlice na Kriško planino, Katarino, Ojstro, Plesko in mimo Praprtega v Hrastnik. V prvi polovici proge do Katarine je bil sneg dober, pozeje pa je postal zmrazjen in prst.

Rezultati: Miran Biderman (AO Hrastnik) 56, Ignac Jeršin 61, Janez Canček (vsi Hrastnik) 67 min. itd.

V Ptujju so tekmovali v skokih...

Na pobočju grajskega griča so ptujski smučarji pripravili 20-metrsko skakalnico, na kateri je TVD »Partizan« v nedeljo priredil tekme v smučarskih skokih. Skakalnica se je prav dobro obnesla in, čeprav je južni sneg precej oviral tekmovalje, je pred številnimi gledalci tekmovalo 15 mladincev in pionirjev. Ptujčani so skoke gledali z velikim zanimanjem, ker podobne prireditve v Ptujju še ni bilo. Tekmovalce so živahno vzpodbujali in navdušeno pozdravljali vse skoke.

Za smeh

Gledalec za ograjo: »Veš ta mož že od mladih nog gleda nogometne tekme izza ograje.«

... v Markovcih pa v teku

Markovci pri Ptujju leže v ravnini, zato smučarstvo nikoli ni bilo kaj prida razvito. V nedeljo pa je tukajšnji »Partizan« zbral lepo število smučarjev, ki so se pomerili v teku na 800, 1000 in 2000 metrov. Med najmlajšimi je bil najboljši Cvetko Konrad iz Markovec, med starejšimi pionirji Meglič Franc iz Prvence, med mladinci pa je odnesel prvo mesto Strelec Viktor, tudi iz Prvence. Zmagovalci so dobili lepe nagrade. Tekme so dokaz, da se tudi mladina v Markovcih zbira v vrste »Partizana« in da se sklep na zadnjem občnem zboru, kjer je bilo govora o pritegnitvi mladine, v resnici izvršuje.

»Svilanit« osvojil pokal

Ze tretje leto tekmujejo sindikalne podružnice kamniških tovarn za prehodni pokal tovarne »Titana« v spomin Antona Jegliča, delavca tovarne »Titana«, ki je postal med vojno žrtev fašizma. Tekmujejo v vseh panogah zimskega športa. Do zdaj je dve leti zapored osvojil pokal »Titana«, ki je tudi letos vodil po tekmah v teku in patrolnem teku. Pri slalomu pa so imeli smučarji »Titana« smolo, tako da jim tudi točke v skokih niso moge priboriti nazaj prvga mesta. Zmagal je »Svilanit« pred »Podjetjem Kamnik« in »Titanom«.

Pionirske tekme v Litiji

Litijski pionirji so letošnje središnje tekme dobro izkoristili. Pred kratkim pa so priredili tudi svoje prvenstvo v organizaciji TVD »Partizana«. Tekmovali so v Litiji in na Selah pri Smartnem.
Rezultati:
Izlakekar 7:53, Keržan 8:12, Lebinger P. 8:24; slalom: Rozina 27,5, Zupšek 34,0, Pavlič 36,0; skoki: Povša 110 točk, Zupšek 107, Ambrož 194.
Pionirke so tekmovalle samo v teku na 800 m, kjer je zmagala Jana Grilova.

Društveno prvenstvo v Laškem

TVD Partizan Laško je v nedeljo priredil društveno smučarsko prvenstvo za vse oddelke in v različnih smučarskih disciplinah. Tekmovali so v tekih, veleslalomu in skokih. Okrog 300 gledalcev je opazovalo zanimiva tekmovanja in bodrilo zlasti najmlajše, da bi dosegli kar najboljšo rezultate. Najboljši v posameznih disciplinah: pri pionirjih je v teku na 500 m zmagal P. Košar pred Markarjem in Ratajem, pri mladincih na

Razpored tekem pokalnega turnirja v Ljubljani

V soboto se je v Ljubljani začelo možko pokalno prvenstvo v odbojki. Na tekmovanju, ki ga prireja Delavsko športno društvo Ilirija iz Ljubljane v

Nad 60 tekmovalcev v Preboldu

O »Partizanu« v Preboldu je le malo poročil. Društvo ni izvedlo niti letne redne skupščine. In vendar je v kraju veliko zanimanje za smučanje, saj imajo doma naravno idealne smučarske terene. Društvene smučarske tekme so zbrale na startu kar preko 60 tekmovalcev, zlasti mladine. Število je razveseljivo in bi lahko tudi močnejša društva bila ponosna na takšno udeležbo.

NAMIZNI TENIS Triglav ali »Ljubljana«?

Danes in jutri bo v Kranju mladinsko moštveno prvenstvo Slovenije v namiznem tenisu. Za to tekmovalje se lahko prijavijo vsa moštva. Po trenutnem stanju v Sloveniji je računati, da bodo sodelovali: Triglav (Kranj), Ljubljana, Jesenice, Partizan Kočevje, Rudar (Trbovlje), Zeleznicar (Maribor), Proleter (Zagorje) in Partizan Skofja Loka. Moštva so napisana v vrstnem redu, kakor predvidevamo, da se bodo »vrstila« na prvenstvu. Lani je bil vrstni red tale: Projektor, Odred, Rudar, Jesenice, Partizan I in II.

Kot priloga pete številke »RADA« z dne 15. marca 1955 je objavljen

Načrt tarifnega pravilnika

Ta načrt, ki je izdelan za potrebe industrije precizne mehanike v Beogradu s sodelovanjem strokovnjakov Biroja za organizacijo uprave in gospodarstva pri Sekretariatu za zakonodajo in organizacijo Zveznega izvršnega sveta, lahko koristno uporabijo podjetja pri izdelavi tarifnih pravilnikov.

List je zagotovljen naročnikom. Letna naročnina znaša 360 din in jo je treba vplačati na tek. račun št. 103-T-868.

8143

Hotel ROMAN VICKI BAUM Šangaj

Yutsing je z grozo poslušal to bridko in uporno govorjenje. Zdelo se mu je, ko da ga je nekdo oropal postelje in strehe nad glavo. Skušal je zbrati besede, ki se jih je bil naučil. »Učenčeva pot je pot ponižnosti in pokorščine, in učenec z zaupanjem sprejme sleherno mojstvo besedo,« je ugovarjal mlademu učitelju, Sing-song se je na ves glas zasmejal: »Dobro si se odrezal, ti modri-ječak!« je vzkljnil. »Rečeno pa je tudi: Če očetov ukaz ni dober, naj se mu sin upre, in tudi ministru ni treba ubogati visokega gospoda. To je pravilo: ne izpolni krivnega povelja.« Hočem ti povedati nekaj in dobro si zapomni: naše učenje ni dobro učenje. Podobno je strupenemu opijevemu dimu, ki ti zamegli možgane, te zastupi z dozdevnim zadovoljstvom in te uniči. Toda kmalu bo drugače.»

Nič čudnega, da je spal Yutsing nemirno potem, ko je poslušal takšne nezastlišane nezakonite govore.

Dnevi, ko je prihajal njegov oče v Šangaj in ostajal doma, so bili za malega Yutsinga čudna mešanica slavnosti in strahu. Dobil je darila, lesenega konjiča, klobuk, kakršne so nosili tuji, puško, ki je, če je prav ravnal z njo, izstrelila plutovinast zamašek.

Oče se smejal tako, da so se jeli majati napisni trakovi na stenah. Naredil je okroglo desko za tarčo in skupaj sta se učila na zadnjem dvorišču streljati. Matji je oblekla najlepše obleke, kadar je prišel oče domov, bila je belo napudrana in v lasih je imela metuljička, narejenega iz jadeja. Tiho in vljudno je poročala o domačih zadevah. Očetov glas je bil kar se da tih, kadar je govoril z materjo, in Yutsing je pazljivo gledal, kako vljudna sta bila njegova roditelja med seboj. Večkrat je napeto vzdihnil. Pisano je: »Naši materi izkazujemo ljubezen, našemu visokemu gospodu spoštovanje, našemu očetu pa oboje, ljubezen in spoštovanje.«

Zvečer in pozno v noč je bilo slišati iz stranskega paviljona plunko in petje, vonj kadila se je širil od onod, vmes pa se je razlegal glasen, rezek smeh, po katerem je Yutsing spoznal, da je bila visoka oseba pijana. Tudi drugi učitelj je bil večkrat pijan, rad je zahajal v čajarne, toda tam ni pil čaja, marveč rumeno vino. Ko pa je potem prišel domov, je odšel na prvo dvorišče, kjer so gorele luči na bambusovih trinožnikih, da so kazale gostom pot, in tam je govoril. »Neumna stara baba je stari tigr v Pekingu, deželo uničuje, smrdljivi evnuhi nam vladajo; prefekt ne postane, kdor je moder, marveč kdor lahko kupi ta položaj s srebrom. Zgnila je srednja država in smrdi ko crknjena žival na cestl.«

Vratar in sluga so ga smeje poslušali in vmes zbijali šale na ves glas, naposled pa se je nekdo kakor iz nepredvidnosti zaletel v Singsonga, da je padel v majhen ribnik med lotosove cvetove. Yutsing se je kar za trebuh držal od smeha. Spet druge reči mu je pripovedovala mati, če je sedel pri njej, ko je vezla rože v kos svile. Pripovedovala mu je o njegovem dedu, mandarinu, o mogočnem možu, ki se je ravnal po konfucijanskem idealu: spoštovati starejše, biti dober s služabniki, zvest prestolu, brez napuha in

skromen na srednji poti. Nastala je tišina, od obujanja spominov na rajnega mandarina. Yutsing se je posebno globoko in lepo priklonil v dvorani prednikov pred tablo na hišnem oltarju, na kateri je bilo napisano dedovo ime.

Deda so usmrtili kmalu potem, ko so se uresničile Sing-songove napovedi, ko so se upre pokrajine in strmoglavile vladarsko hišo Mandžu. Iznemada je imel drugi učitelj puško, na kateri je povrh tičal še meč, in z njim je zelo nevarno in grozeče mahal po zraku. Sele zdaj je Čangova hiša zvedela, da pripada družtvu »Starejših bratov« in da je pomagal pripraviti prevrat. Na ulicah so streljali in v jezeru so plavala trupla med stebelci lotosovih cvetov.

Neko jutro so cesarske, rumene zastave z zmajem izginile in nova bela zastava z rdečim krogom in starim znamenjem »Kham« je vihrala po ulicah. Sing-song je obljubil, da bo štivil hišo, ki je storila dobro njemu in njegovemu očetu; in res so se uporniki pri vratih obrnili, ne da bi storili kaj huodega. Yutsingov oče je zadovoljivo vtaknil roke v rokave in napravil pri novih gospodih na okraju vljuden in koristen obisk. Yutsingovega deda, plemenitega moža, so obglavili na javnem trgu skupaj s petimi drugimi cesarskimi uradniki, ki se niso hoteli pridružiti revoluciji. Ljudstvo, ki ni imelo ničesar proti njemu, je stalo na trgu in ga hrabrilo, radovedno, ali bo dostojanstveno pogledal smrti v oči in še pod mečem ohranil svoj ugled. To je storil in zgodbo te usmrtitve z vedno znova pripovedoval vnuku. Toda Yutsing, ki je skupaj z ostalimi družinskimi člani gledal obglavljenje, je zbolel za mrzlico. Bolezen mu je omogočila, da se je skrtil za zavese svoje postelje in se prepustil nežni postrežbi svoje matere, tete in Naimah, dokler revolucija ni bila končana in dokler se v mesto ni povrnil mir. Drugi učitelj je postal tedaj pri policiji velik mož, dobil je puško in zmajev ni več dovolil spuščati.

DNEVNE NOVICE

Podjetje za PTT promet v Ljubljani obvešča: 20. febr. t. l. je bila ukinjena pomožna pošta Tešče, njen okoliš pa je bil vključen v okoliš pošte Tržišče. 21. januarja t. l. je prenehala posloovati pomožna pošta Sv. Vid nad Cerkljico. Njen okoliš je bil vključen v okoliš pošte Čajmarji.

Čestitke

Stanetu Skrbarju-Braščkarju čestitam ob 45-letnici prijatelj.

Skrbnemu možu in dobremu prijatelju Jožetu Marohu iz Ljubljane, ki je sedaj v Gorici, čestitam žena Ivanka, Rado in Janko Kočevar. Čestitki se pridružuje Arbi Franc.

Zofiji Hlebič iz Kamnice pri Mariboru čestitam k rojstvu dvojčka — Mirana in Zvonka, sorodniki.

Tovarišici Klimeswenger čestitam k rojstnemu dnevu ter jih želimo mnogo sreče Marička.

Svoji dobri mami Jožici Arbi in sestri Jožici čestitam sin Franci, snaha Marija in vnuček Ačko — družina Arbi.

Tovarišu Rudiju Peperku želim obilo sreče za njegov jutrišnji 43. rojstni dan in mu kličem še na mnoga leta lakren prijatelj.

Našemu dragemu upravniku Jožetu Vrhovniku iz Ptujke čestitam kolektiv »Moda«, obrat II.

Teto in strica Gabrenja iz Unca pri Raketu ter bratrance — kapetana vojne mornarice v Pulju pozdravljajo Slavka in vsi domači iz Ljubljane.

Novoporočencema Blažu Habinc in Jožici Seligi iz Maribora želimo mnogo sreče v skupnem življenju kolegica.

Jožetu Slaparju iz Zagorja čestitam žena, stari, sestre z možmi in brat. Čestitkam se pridružujeta tudi Polde in Milan.

Malemu Emetu Prevcu iz Viševka pri Starem trgu čestitam za rojstni dan vsi domači iz Ljubljane.

Tovarišu Lešniku, krojaškemu mojstru iz Maribora, čestitam in mu želim mnogo veselja dobra znanca.

Mamico Kotarjevo iz ilirske ulice 21 pozdravljajo Majda, Nadica in mož Tine.

Svojemu prijatelju Zakonjsku iz Ribniške ulice želim še obilo uspehov ter zdravja Milan.

Putnik Slovenija, poslovalnica v Ljubljani, posluje od 18. marca 1955 dalje v novo urejenih prostorih Ljubljana, Titova 4. Svojim strankam se priporočamo in jih vabimo, da si ogledajo naše nove poslovne prostore. Ob tej priliki vas bomo seznanili z našim letošnjim programom.

Absolventi in absolventke drž. dvornizredne trgovske šole v Ljubljani, letnika 1919-20, naj se nemudoma javijo na naslov: Bregant Slavko, Sežana 99, zaradi začetka akcije za priznanje popolne srednješolske izobrazbe.

Slovensko stenografsko društvo vabi na svoj prvi redni občni zbor, ki bo v nedeljo, 2. aprila ob 9 dop. v dvorani Ekonomske srednje šole v Ljubljani.

Društvo visokošolskih profesorjev in znanstvenih delavcev sklicuje za ponedeljek, 21. marca ob 20 v prirediteljski predavalnici na Univerzi zbor članov, na katerem se bo razpravljalo o reformi obveznega študija. Prosimo polnoštevilne učitelje.

Mladost in svežino v 5 minutah lahko da tvojemu obrazu samo lepotilna maska TEINT BELL!

KONCERTI

Zaradi izrednega zanimanja za koncert pianistke Edith Farnadi bodo danes v prodaji vse rezervirane vstopnice in dodatni sedeži v prvih vrstah parterja.

Umrli so v Ljubljani
Breskvar Jakob, kmet. Pogreb bo danes ob 14.30 na Zalah.
Zabjek Karolina. Pogreb bo danes ob 15.30 v Dravljah.

GLEDALIŠČA

SLOV. NARODNO GLEDALIŠČE DRAMA

Sobota, 19. marca ob 20: Ustinov: »Trobl, kakor hoče«. Abonma C. (Calestija igra Anton Homar).
Nedelja, 20. marca ob 15: Gollia: »Princeska in pastirček«. Izven in za podeželje.
ob 20: Ustinov: »Trobl, kakor hoče«. Izven in za podeželje.
Ponedeljek, 21. marca: Zaprt.

OPERA

Sobota, 19. marca ob 19.30: Donizetti: »Lucia Lammermooreska«. Izven in za podeželje.
Nedelja, 20. marca ob 15: Donizetti: »Lucia Lammermooreska«. Zaključena predstava za okraj Kamnik. V prodaji bo večje število vstopnic danes od 17 dalje pri operni blagajni.
Ponedeljek, 21. marca: Zaprt.

MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

Gledališka pasaža
Sobota, 19. marca ob 20: Mira Mihelič: »Zlati oktober«. Izven.
Nedelja, 20. marca ob 20: Mira Mihelič: »Zlati oktober«. Izven.

V soboto in nedeljo, 19. in 20. marca, gostuje del ansambla Mestnega gledališča na Korodkem (Celovec, Borovlje, Zitara ves in Loče), kjer bo uprizorjal Pugetovo komedijo »Srečni dnevi«. Drugi del ansambla bo istočasno uprizorjal v Ljubljani »Zlati oktober«.

SENTIAKOSKO GLEDALIŠČE

Ljubljana, Mestni dom
Sobota, 19. marca ob 20: Dobričanin: »Skupno stanovanje«, komedija. — Izven. Razprodano.
Nedelja, 20. marca ob 16: Goerner: »Pepekas«, pravljica igra z godbo, petjem in plesom. Popoldanska predstava.
ob 20: Dobričanin: »Skupno stanovanje«, komedija. Izven. Večerna predstava.

Prodaja vstopnic v Mestnem domu, rezervirane tel. št. 32-890. Rezervirane vstopnice se morajo dvigniti dan pred predstavo, sicer bodo prodane.

SKUD »TINE ROZANC« LJUBLJANA

Tig OF 3 (pri kolodvoru)
Sobota, 19. marca ob 20: D. Dobričanin: »Skupno stanovanje«. Režija Janez Albreht, scena Milan Butina, člana MG.
Nedelja, 20. marca ob 16: D. Dobričanin: »Skupno stanovanje«. Režija Janez Albreht, scena Milan Butina, člana MG.

Prodaja vstopnic v soboto od 10 do 12 in od 16 dalje, v nedeljo pa od 10-12 in od 14 dalje.

RADIO LJUBLJANA

Dnevni spored za soboto, 19. marca
Poročila: 5.05 6.00, 7.00, 12.30, 15.00, 17.00, 19.00 in 22.00.

5.00-6.30 Dobro jutro, dragi poslušalci! (Pester glasbeni spored) - vmes ob 6.30 Pregled tiska — 6.35 Pred mikrofonom so štirje fantje in vaškilo trio — 7.10 Jutrnjali orkestralni spored — 7.30 Gospodinski nasveti — 7.40-8.00 Zabavna glasba, vmes reklame — 11.00 Radijski koledar — 11.05 Glasbena medigra — 11.15 Pisan drobci za pomirje — 11.45 Blaž Armič: Ples čarovnic, simfonični pesnitvi — 12.00 Kmetijski nasveti — 12.10 Zabavni spored izvaja Mariborski peharni ansambel p. v. Draga Lorbeca (Prenos iz Maribora) — 12.45 Zabavna glasba, vmes reklame — 13.00 Okno v svet: Položaj Srbije v arabskem svetu — 13.10 Opoldanski koncert — 14.00 Iz uradnih listov — 14.10 Melodije za razvedrilo — 15.15 Lahka glasba — 15.30 Pečaj esperantskega jezika — 23. lekcija — 15.40 Hrvatska

GRADBENO PODJETJE

»VISOKOGRADNJA« SARAJEVO

razpisuje

LICITACIJO

ZA NASLEDNJA OBRTNISKA DELA:

- vodna instalacija in kanalizacija
- elektroinstalacija
- teracerska dela
- parketerska dela
- ključavničarska dela
- kleparska dela
- steklarska dela
- kamnoseška dela
- soboslikarska dela
- prekrivanje streh
- na treh stanovanjskih blokih s 85 stanovanji na Grbavici v Sarajevu.

Vsa pojasnila, načrti in ostali podatki se lahko doba od 12. marca 1955 pri G. P. »Visokogradnja«, Sarajevo, Romanijska ulica 3. Vsa gori našeta dela morajo biti končana letos.
Ponudniki lahko prevzamejo dela v celoti ali po blokih. 8126

VESTI IZ TRBOVELJ

Zdravniško dežurno službo od sobote od 14. ure do ponedeljka do 7. ure opravlja dr. Vladimir Komorovak.

Kino »Svoboda-Zasavje« predvaja do 25. marca francoski barvni film »Grof Monte Cristo« (oba dela hkrati). Predstavi ob 16 in 20.

Kino »Svoboda-Center« predvaja do ponedeljka angleški zabavni film »Bankovec za milijon funtov«.

Kino »Svoboda II« predvaja do ponedeljka angleški film »Zgodba z naslovne strani«. V nedeljo ob 10 bo matineja za mladino z italijanskim filmom »Srce«.

VESTI Z JESENIC

MESTNO GLEDALIŠČE JESENICE

Sobota, 19. marca ob 19.30: P. Petrovič: »Ploha«.
Nedelja, 20. marca ob 15: P. Petrovič: »Ploha«.
Zveze z vlaki ugodne za obe predstavi.

VESTI IZ KRANJA

PREŠERNOVO GLEDALIŠČE KRANJ

Sobota, 19. marca ob 20: Saroyan Sarire: »Glejte, Amerika!« Gostovanje v Radovljici.
Nedelja, 20. marca ob 16: Joseph Kessiring: »Arzen in stare čipke«. Izven in za podeželje.

VESTI IZ KOPRA

GLEDALIŠČE V KOPRU

Sobota, 19. marca ob 19.30: R. Ferdinand: »3 + ena«. Gostovanje SNG Trst v Kortah.
Sobota, 19. marca ob 19.30 Roland: »Štirje za volanom«. Gostovanje v Skofljah.
Nedelja, 20. marca ob 19: R. Ferdinand: »3 + ena«. Gostovanje SNG Trst pri Sv. Antonu.
Nedelja, 20. marca ob 19: Tiemeyer: »Mladost pred sodiščem«. Gostovanje v Sečoveljah.
Ponedeljek, 21. marca: Zaprt.

Torek, 22. marca ob 20: Tiemeyer: »Mladost pred sodiščem«. Gostovanje v Piranu.

DROBNI OGLASI

KNJIGOVODJO (KINJO), z ustrezno prakso, sprejme začasno ali za stalno Kmetijska zadruga Sevnica ob Savi. Nastop zaželen takoj. Plača po dogovoru.

KOMERČIALIST, z daljšo prakso, večje angleščine, nemščine in francoščine v govoru ter korespondenčni, prost z našim, išče službo. Fonudbe pod »Vestem« 1029

KUPUJEMO ostanke celofana in pergamentnega papirja. Radionica bonbona, Beograd, Ustaniška 114.

IŠČEM službeno mesto orodnega ključavničarja (orodjar — visoko kvalificiran) kjerkoli v Sloveniji. Pogoji družinsko stanovanje, Ajnhar Anton, Rogoza 79, p. Hoče. M 166

Prodamo po ugodnih cenah

različne nove rezervne avtomobilske dele za angleške avtobuse AEC — tipa 7,7 lit.

poltovorni zaprt avtomobil (furgonet) OPEL-BLITZ — nosilnost 1000 kg

tovorni avtomobil Buick nosilnosti 3 tone

avtohus Alfa-Romeo za 40 potnikov — pogon na nafto

2 revolverski stručnici

ZAGREBAČKI ELEKTRIČNI TRAMVAJ

ZAGREB, RADE KONČARA 239

CINKARNA CELJE

sprejme večje število fizično močnih in zdravih nekvalificiranih delavcev v starosti od 20—45 let v stalno službo

Javit se v personalnem oddelku podjetja

KINEMATOGRAFI PREDVAJAJO

KINO »SOČA«

Francoski barvni film

»Grof Monte Cristo«

II. del. Brez tednika. Predstave ob 16, 18 in 20. Prodaja vstopnic od 9.30—11 in od 15 dalje. — V glavni vlogi Jean Marais in Lia Amanda.

KINO »KOMUNA«

Angleški film

»Smeh v raju«

Tednik samo pri zadnjih dveh predstavah. Predstave ob 15, 17, 19 in 21. V glavni vlogi Alastair Sim. Prodaja vstopnic od 9.30—11 in od 14 dalje.

KINO »UNION«

Francoski barvni film: »Grof Monte Cristo« I. del. Brez tednika. Predstave ob 16, 18 in 20. V glavni vlogi Jean Marais in Lia Amanda.

Ob 22. bo premiera amer. filma: »Protiletalska zaščita«. V glavni vlogi Stan Laurel in Oliver Hardy.

KINO »SLOGA«: Amer. film: »Slavolok zmage«. Brez tednika. Predstave ob 15, 17, 19 in 21. V glavni vlogi Ingrid Bergmanova in Charles Boyer.

Prodaja vstopnic v obeh kinematografih od 9.30—11 in od 14 dalje.

KINO »LITOSTROJ«

Ameriški film: »Glej prička«. Predstava ob 20. —

Prodaja vstopnic uro pred pričetkom predstave.

JESENICE: »RADIO«: Avstrijski film: »Dva v avtu«. Predstavi ob 18 in 20.

»PLAVŽ«: Ameriški športni film: »Olimpiada v Helsinkih«. Predstavi ob 18 in 20.

CELJE: »UNION«: Danski film: »Spet sva tu«. V glavni vlogi Pat in Patachon. Predstavi ob 18 in 20.

»DOM«: Ital. film: »Nehvaležno srce«. Predstavi ob 18.15 in 20.15.

KRANJ: »STORŽIČ«: Premiera jugoslovanskega filma: »Ešalon dr. M.«. V glavni vlogi Nadja Poderegin in Sieverin Belic. Predstava ob 22.

»SVOBODA«: Jugosl. film: »Ešalon dr. M.«. Predstava ob 17.

KINO »ŠIŠKA«

Angleški film

»Zlata mrzlica«

V glavni vlogi Chips Rafferty in Jane Barrett. Predstave ob 16, 18 in 20. Prodaja vstopnic od 14 dalje.

Sledi premiera brazilskega filma: »Razbojnik«. Film, ki je bil nagrajen s posebno nagrado za glasbo, je prvi brazilski film v Ljubljani.

KINO »TRIGLAV«

Ameriški barvni film

»Charleyjeva tetka«

Tednik. Predstave ob 16, 18 in 20. Prodaja vstopnic od 15 dalje. Samo še danes in jutri. — SLEDI: premiera brazilskega filma »RAZBOJNIK«. Film je bil nagrajen s posebno nagrado za glasbo in je prvi brazilski film v Ljubljani.

Sledi premiera brazilskega filma: »Razbojnik«. Film, ki je bil nagrajen s posebno nagrado za glasbo, je prvi brazilski film v Ljubljani.

Sprejmemo

perfektno daktilografko

z eventualnim znanjem stenografije. — Plača po dogovoru. Javite se uredništvu »Ljudske pravice«

ZAVOD ZA SOCIALNO ZAVAROVANJE V KOPRU

razpisuje mesta:

sekretarja

likvidatorja dajatev

statistika

zdravstvenega referenta

strojepiske

Lastnoročno napisane ponudbe z obširnimi življenjepisi in navedbo znanja jezikov naj kandidati (kandidatke) pošljejo upravi Zavoda do 31. marca 1955.

1015

Spolšno gradbeno podjetje »ZIDAR« Kočevje

sprejme:

- gradbene inženirje
- gradbene tehnike
- delovodje
- šefa za gospodarsko-računski oddelk
- knjigovodje
- vodovodne inštalaterje

Plača po tarifnem pravilniku in dogovoru, stanovanja preskrbljena. Ponudbe poslati na tajništvo podjetja

PODJETJE IMA GRADBIŠČA V KOČEVJU, DELNICAH, REKI, RIBNICI, VELIKIH BLOKAH, PIVKI IN PRI ELEKTRARNI ČABRNKA

1013

CEMENTARNA TRBOVLJE

sprejme takoj

finančnega knjigovodjo

PONUDBE Z NAVEDBO DOSEDANJE ZAPOSLOTITVE POŠLJITE PODJETJU PLAČA PO TARIFNEM PRAVILNIKU

T-40

V mehiških gorah je baje skrit velik zaklad

Gre za mnogo zlata in srebra v palicah in za cele vreče zlatnikov in srebrnikov

Nekje med strmimi pečinami pogorja Sierra Madre v Mehiki leži količine zlata in srebra v palicah ter za cele vreče cekinov in srebrnikov v vrednosti več milijonov dolarjev, votlina, v kateri je spravljena zaklada, je znana samo netopirjem, kuščarjem in edinemu človeku, ki ne more več govoriti, ki pa je poskrbel, da zaklada nihče ne more najti.

PANCHO VILLA

Gre za zaklad Pancho Villasa, čigar pravo ime je bilo Doroteo Arango. Bil je eden najbolj zloglasnih banditov 20. stoletja. Postal je legendarna postava, kakor Robin Hood ali Rinaldo Rinaldini. In tako ga opisuje tudi film z Valace Beeryjem v naslovni vlogi, posnet v tridesetih letih našega stoletja: kot bandita, ki je jemal bogatim in dajal revnim in ki je skušal tako odstraniti krivico na svetu. V resnici pa je bil Pancho Villa vseskozi hudoben. Ropal in močil je zavoljo ropanja in ubijanja, plen pa je nosil v votlino v Sierra Madri. Samo nekateri njegovi zaupniki so vedeli, kaj je storil z naropanimi milijoni, nihče pa ni vedel, kam jih je znesil. Pancho Villa je bil strah in groza tistih časov. Po smrti je postal legendarni junak in okrog njega se je spletlo mnogo pravljic.

Villa je začel najprej krasti živino, pozneje pa se je razvil v oboroženega roparja in poglavarja roparske tolpe. Neverjetni drznosti in uspehom se je moral zahvaliti, da je prihajalo k njemu čedalje več nezadovoljnih in brezpravnežev.

Njegova tolpa je naposled narasla v majhno vojsko. Villa je nastopal kratko in brezobzirno. Nič hudega sluteče mesto je napadlo nekaj sto njegovih pajdašev. Izropali so banke in odnesli vse zlato in srebro. Sleherni odpor bi pomenil takojšnjo smrt. Nihče se mu torej ni upiral. Potem so začeli tolovaji napadati hiše petičnih meščanov. Ugrabili so mnogo njihovih žen in hčera, da so jih pozneje proti bogati odkupnini izpustili. Ko je bilo ropanje v mestu končano, so priredili orgije pijančevanja in krutosti. Naposled je Pancho Villa odpeljal svoje pajdaše nazaj v gore, za njim pa so ostale razvaline, pogorišča, trupla in obup.

MOLČEČI POHOD

Sčasoma so naropani zakladi tega drznega roparja narasli tako, da jih ni več mogel voziti s seboj. Villa je bil primoran poiskati varno skrivališče. Našel ga je v gorah Sierra Madre. Njegova metoda skrivanja je bila enako preprosta kakor nečloveška. Po vsakem uspešnem ropanju je najprej bogato nagradil svoje pajdaše, potem pa so morali naložiti plen na mule. Vsaki muli je dodelil za vodnika enega ujetnika, policaja ali kogarkoli, ki mu ni bil po volji. Ko je našel

Po več takrat običajnih prevratih je postal tik pred prvo svetovno vojno predsednik Mehike Huerta. Odločil se je za svojevrsten kompromis z nevarnim roparjem: Pancho Villa je postal guverner v državi Durango z letnimi dohodki 5 milijonov pezov. To je bilo pač presenetljivo napredovanje za moža, ki je začel kariero kot tat, Pancho Villa je razpustil svojo roparsko tolpo in začel življenje samolastnega fevdalnega gospoda. Najbrž je v poznejših letih spravil skupaj svoje zaklade in jih zakopal. Na to kažejo mnogi izleti v Sierra Madre, kamor je zmeraj hodil sam in nikoli dvakrat po isti poti.

Medtem je bil postal predsednik Mehike Alvaro Obregon. Ko je utrdil svoj položaj, se je hotel odkrižati nezanesljivega in nevarnega Pancho Villasa. Vzlic kompromisu med Huerto in poglavarjem roparske tolpe je še zmeraj veljal sklep parlamenta, s katerim je bil Pancho Ville razglašen za državnega sovražnika, na njegovo glavo pa razpisana nagrada 25.000 pezov.

KONEC

Spomladi 1923 je Obregon naročil zvestemu in zanesljivemu polslancu Salasu, naj ujame Pancho

spremljevalci za skalami v zasedi. Pancho Villa je pridrvel z avtom po ovinku, ko se je usula nanj ploha ročnih granat in krogel. Njegova telesna straža ni več utegnila streljati. Veliki avto se je zasukal in prevrnil. Vse potnike je vrglo čez skale, samo Pancho Villa je še sedel v njem, toda bil je že mrtev.

Mehiško ljudstvo pa dolgo ni hotelo verjeti, da je poglavar roparske tolpe mrtev. Ljudje so bili prepričani, da je neranjiv. Sele ko so uradno pregledali njegovo truplo, so ljudje verjeli, da so rešeni večnega strahu. Salas je dobil od mehiške vlade 100.000 pezov nagrade. Za vsak primer pa je takoj zapustil Mehiko, ker se je bal maščevanja. To je bil konec zloglasnega poglavarja roparske tolpe. Skrivnost svojega zaklada pa je vzal s seboj v grob.

Vivien Leigh ni na počitnicah, kot bi se dalo sklepati po tej fotografiji, posneti v bližini Züricha v nekem zimskem letovišču. Slovita igralka snema namreč v režiji Anatola Litvaka film »Globo ko sinje morje«. Zraven nje vidimo velikega bernardina, ki prav tako nastopa v filmu

Gobavost je v začetku ozdravljiva s sulfonamidi

Na vsem svetu je približno 5 milijonov gobavcev, največ v tropskih deželah

Francoski profesor Robert Debre, strokovnjak za infekcijske bolezni, je po naročilu urada za pomoč otrokom OZN več let proučeval gobavost. Zdal je predložil OZN obširno poročilo, v katerem ugotavlja, da je na svetu približno 5 milijonov gobavcev, največ v tropskih deželah. Samo v Indiji jih je približno milijon. Tudi tropična Afrika, Srednja Amerika in Pacifiški otoki so središče te bolezni.

Volna izgubljena na pomenu

Ovce, ki dajejo dobro volno, izgubljajo čedalje več pomena za človeka. Volno namreč čedalje bolj izpodrivajo umetna vlakna, ki jih izdelujejo v tovarnah iz stekla in zraka. Ameriški strokovnjaki pravijo, da je zdaj iz umetnih vlaken že 60% vsega tekstilnega blaga. Že lani je bilo 40% plaščev, ki jih je prodala neka velika newyorška tovarna, narejenih iz umetnih vlaken.

Letošnjo pomlad pride v Ameriki na trg najboljšemu volnenemu podobno blago, za dobrih 25% trpežnejše od prave volne. Razen tega je to blago varno pred molji in ne draži kože. Z njim so napravili več poskusov v kemični čistilnici in ugotovili, da je treba samo paziti, da ne pride pod prevelik pritisk ali prehudo vročino. Zelo lahko ga je tudi oprati.

Napoleonova ljubezenska zgodba na dražbi

V Londonu so za 6440 funtov prodali na dražbi rokopis nedokončane ljubavne zgodbe, ki jo je prodal nek newyorški zbiratelj. Iz te zgodbe, ki obsega kakih 1500 besed, in ki je edina priča mladostne ambicije bodočega cesarja, da bi postal romanopisec, je moč predvideti njegovo bodočo kariero.

Vzlic velikemu napredku medicine pa zdravijo od 5 milijonov gobavcev na vsem svetu samo 400.000.

V Evropi je gobavcev približno 20.000, največ v deželah na področju Sredozemlja. V ZDA je le nekaj tisoč gobavcev. Gobavost je torej omejena na nerazvite dežele in zato je dolžnost OZN, da prisokajo tem nesrečnejšem na pomoč.

Prof. Debre pravi v svojem poročilu, da lahko gobavost v začetnem štadiju zelo učinkovito zdravimo s sulfonamidi. Preprečimo pa jo lahko s Calmette Guerinovim cepivom. Široko organizirano cepljenje in zdravljenje v prizadetih deželah bi lahko napravilo konec

Hladilne naprave bodo odveč

Pododbor ameriške Komisije za atomsko energijo je ondan napravil poskuse z mesom in sočivjem, ki so ga obsevali z radioaktivnimi žarki, potem pa je ležalo osem mesecev v prostoru z običajno temperaturo 0. Živila so ostala nepokvarjena. Pri tem postopku niso potrebne nobene hladilne naprave. Ni izključeno, da se bo ta način konserviranja živil kmalu razširil v živilski industriji — za zdaj seveda samo v Ameriki.

tež bolezni, proti kateri se človeštvo zaman bori že več stoletij. Gobavost se širi, če so danj ustrezni naravni in življenjski pogoji. To je odvisno predvsem od podnebja, pa tudi od nizkega življenjskega standarda. Snaga je razen zdravih največji sovražnik gobavosti. Nepsredno se gobavost prenaša mnogo manj, kakor ljudje mislijo.

Bolnikov ne bi smeli zapreti v posebne kolonije, če je le moč uveljaviti določene higienske ukrepe. Posledica odprave internacije bi bila tudi, da bi se dalo na stotine gobavcev zdraviti, zdaj pa prikrivajo bolezen ali pa se sami skrivajo, ker se boje, da bi jih poslali v taborišča gobavcev. Zaitranje gobavosti v svetovnem obsegu bi seveda zahtevalo mnogo denarja, cel štab dobrih zdravnikov in mnogo zdravil.

ZA DOBRO VOLJO

»Tako je zlezl dol, Oskar.«
»Bom že zlezl, kadar se mi bo zahotelo. Kdo pa pravzaprav ukazuje pri nas?«

»Zdal kratko in malo ne dobis dobre hišne pomočnice. Moram pač sama stepati preproge.«

ZAVIDANJA VREDED

Neka petična gospa, ki si domišlja, da je njen mož bolan, kar naprej hodi k zdravniku. Nekega dne spet pride in mu jame pripovedovati:

»... in potem, gospod doktor, kaj sem se hotela reči, veste, moj mož... večkrat lahko sedim pri njem in po več ur govorim z njim, pripovedujem mu to in ono — ali se vam zdi to možno — nenadoma pa opazim, da me sploh ne poslušajo, da ni slišal nobene moje besede. Ah, povejte mi, gospod doktor, ali ni moj mož hudo bolan?«
»Ne bi dejal,« je potolažil zdravnik, »to ni bolezen, marveč dar.«

VPRAŠANJE

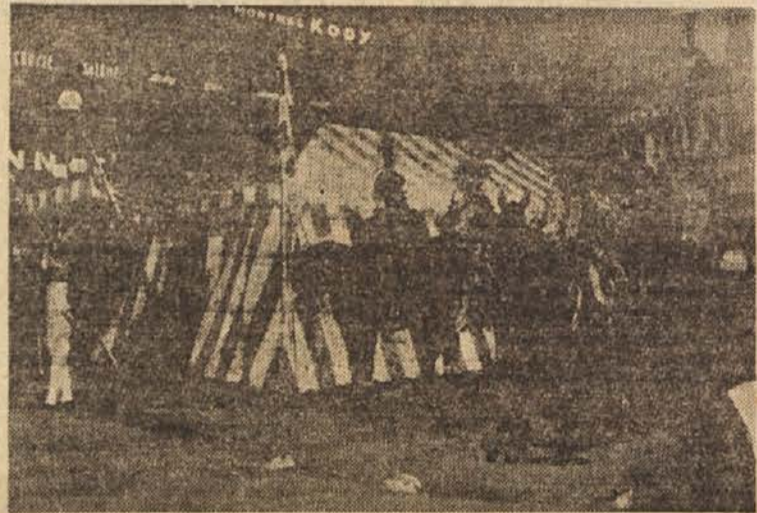
Neki psihiater je trdil v članku, da so vsi politiki v tej ali oni obliki duševno bolni. Ko je Churchillbral njegov članek, je namreč bil obtemeljen in zamrznjen. »Kaj pa so politiki, ki duševno bolnega volijo?«

MALI LEKSIKON

Kje je zbranih 280.000 fotonegativov raznih originalnih umetnin? Za koliko se je povečalo število ljudi na zemlji od leta 1900?

»Foto-Marburg« je sloveča znanstvena ustanova, edina te vrste na svetu. To je fotografski arhiv zgodovinsko-umetniškega seminarja marburske univerze (Nemčija), star šele 30 let, pa ima zbranih že 280.000 fotonegativov originalnih umetnin z večjega dela sveta iz vseh časov. Ta arhiv je zdaj neprecenljiva dokumentarna vrednost, ker so zbrani v njem negativni mnogih del umetniške vrednosti. Ta dela so bila med obema svetovnjima vojnama uničena. »Foto-Marburg« ima poseben način fotografiranja umetnin, ki bi ga lahko imenovali znanstvena fotografija. Vse delo opravijo na mestu, v vseh krajih sveta, razne fotoekspedicije.

Po statističnih podatkih UNESCO je bilo leta 1900 na svetu 1.600.000.000 ljudi. Od takrat je naraslo njih število za 700 milijonov. Od vseh ljudi na svetu jih živi 1.300.000.000 v hišah, 700 milijonov v kolibah, 200 milijonov pa sploh nima strehe nad glavo. Tudi bolj obsevnih je samo 1300 milijonov, vsem ko nosi 700 milijonov ljudi le posamezne kose obleke, 300 milijonov pa je nagih.

Ob nedavni premieri zadnjega filma Sacha Guitryja »Napoleon« v pariški operi, kateri so prisostvovali tudi predsednik francoske republike in številni ministri, so pred opernim poslopjem postavili Napoleonov šotor ter stražo v uniformah Napoleonovih huzarjev

primerno skrivališče, so morali ujetniki naropane dragocenosti na določenem kraju zakopati. Potem si je moral vsak ujetnik izkopati grob. Ko so bili grobovi izkopani, je vse ujetnike po vrsti postrelil. Viharji so potem zasuli grobove s peskom in prstjo. Nekaj teh grobov so pozneje po naključju našli, toda o zakladu ni bilo ne duha ne sluha. Po ovinkih se je Pancho Villa vrnil v taborišče, kjer se ga nihče ni upal vprašati, kam je skrnil plen.

Nekoč pa mu je vendarle predla trda. Napadel je bil neko ameriško območno mesto in ga temeljito izropal. Posledica tega je bila, da je postal ameriški general Pershing za njim kazensko odpravo. Več mesecev ga je zasledovala, toda Pancho Villa se jim je znal zmeraj v zadnjem trenutku izmuzniti.

Vilko. Naloga ni bila lahka. Villa je še zmeraj imel okrog sebe močno telesno stražo in volnuni so mu sproti sporočali o vseh dogodkih. Salas pa si je znal pomagati. Potrpežljivo in spretno se je približal cilju. Zvedel je, da Pancho Villa vsak teden večkrat zahaja k svoji ljubici v Jimenez. Nekaj ur pred vsakim obiskom je dal zastražiti cesto, potem pa je pridiral po njej v avtomobilu sredi telesne straže, oborožene z brzostrelkami. Tako se je vozil na sestanek z ljubico. Divja gorska pokrajina ob cesti je bila kot nalašč ustvarjena za zasedo in Salas je kmalu poznal vsak kamen v okolici.

Dne 20. julija 1923 so bile priprave že tako napredovale, da je Salas lahko tvegala napad. Sonce je pripekalo, ko je čakal s svojimi

PISE VOJKO NOVAK
RISE FRANCE SLANA

91. Kdaj pa ti je to prišlo na misel?« je vprašal Ivan, ki je čepel na tleh in izbral lepo kamonjo za metanje žabice. »Zadnjič sem šel mimo,« je odvrnil Jože. »Tedad sem videl, kako možko so prikorakali zelenci čez vodo. Brv se je zibala pod njihovo težo. V glavo mi je šinila misel.« »Ti si pa vseh muh poln,« je odvrnil Ivan in vrgel žabico. Sedemkrat je skočila po vodi. Še nekajkrat je vrgel žabico, nakar je rekel: »Pojdiva na ogled.« Stokla sta ob vodi, kakor da bi se lovila. Pred njima pa je dirjal Piki. Ustavila sta se nedaleč od brvi. Vsa zasopla sta sedla na tla.

92. »Pojdiva plavat,« je predlagal Jože. »Saj res,« je odvrnil Ivan. »Plavava do brvi in si jo ogledava.« Stokla sta se in pognala v kopalkah v vodo. Jože je hitro priplaval na površje. Ivana pa ni bilo od nikoder. Nenadoma pa ga je prijatelj prijel za glavo, priplaval je pod vodo, in ga potunkal. Jože mu je šalo hitro povrnili. Tako sta igrava priplavala do brvi. Oprjela sta se brun, ki so bila zabita v dno struge. Ivan je pogledal navzgor proti deskam. »Imenitno se bodo prelomile,« je rekel. »Prav na sredi jih bova našagala,« je dejal Jože. Potem sta splavala k brogu.

93. Tu ju je pričakal Piki, ki je bil ves moker. Ko sta plavala po potoku navzdol, je tekel ob brogu in večkrat skočil v vodo. »Škoda, da ni Francka z nama,« je rekel Ivan. »Če prej ne, se bomo našli po vojni,« je odvrnil Jože. »Šil bomo nekam, kjer nas ne bo nihče našel in potem se bomo nakopali in naveselili.« »Z nami bosta šla še Blaž in Tina,« je rekel Ivan. »Pa še Tihca, Helenca, Simon, Martin in še drugi.« »Lepo bi bilo,« je rekel Ivan. »Toda najbrž ne bo, ker bomo vsak na svojem koncu, pa tudi vsi najbrž ne bomo prišli.« »Kaj veš?« je rekel Jože. Potem sta šla domov.